

Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenciler İçin

ZORLAYICI YAŞAM OLAYLARINA YÖNELİK ÖZELLEŞTİRİLMİŞ PSİKOEĞİTİM PROGRAMI

İlkokul

Özel Eğitim ve
Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

unicef
her çocuk için

Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenciler İçin
**ZORLAYICI YAŞAM OLAYLARINA
YÖNELİK ÖZELLEŞTİRİLMİŞ
PSİKOEĞİTİM PROGRAMI**
İlkokul

Ankara, 2024
BAŞ EDITÖR
Doç. Dr. Mustafa OTRAR

YAYIN YÖNETMENİ
Serpil ALTUNCU VAROL

EDİTÖRLER
Doç. Dr. Mustafa OTRAR
Prof. Dr. Serap NAZLI

YAZAR
Dr. Öğr. Üyesi Asiye DURSUN

YAYINA HAZIRLAYANLAR
Uzm. Psk. Dan. Elif Asena AKIN
Uzm. Psk. Dan. İsmail YILDIRIM

KATKI SUNANLAR
Dr. Oğuzhan YILDIRIM
Uzm. Psk. Dan. Çiğdem SANDIKÇI
Uzm. Psk. Dan. Münire Kübra COŞKUNER
Psk. Dan. Aişe Nur DÜNDAR
Özel Eğitim Öğretmeni Fatma ÖZEV
Özel Eğitim Öğretmeni Yağmur GÜNDÜ

TASARIM
JANR MEDYA
BASKI VE CİLT
JANR MEDYA

Genel Yayın No: 9704
Tanıtıcı Yayınlar Dizi No: 3248
ISBN: 978-975-11-8229-6

İÇİNDEKİLER

Giriş	07
Zorlayıcı Yaşam Olaylarına Yönelik Özelleştirilmiş Psikoeğitim	
Programının Yapısı	09
Programın Uygulama Esasları	12
Programın Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı	21
Kaynakça	22
Oturumlar	23

GİRİŞ

Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni'ne göre Türkiye'de 385.313 zihinsel yetersizliği olan birey bulunmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin bir kısmı örgün eğitime devam etmekte ve bu bireylerin sayısı her geçen yıl artmaktadır. Nitekim örgün eğitime devam eden zihinsel yetersizliği olan öğrenci sayısı 2001- 2002 yıllarında 6912 iken 2021-2022 yıllarında 55.175'e yükselmiştir (Veli ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023). Bu durum sonucunda, Milli Eğitim Bakanlığının (MEB), zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik tanım ve sınıflama, değerlendirme ve müdahaleye yönelik çalışmalar yaptığı görülmektedir. MEB'in kaynaklarında, zihinsel yetersizliğin 18 yaşından önce meydana gelmiş olması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca zihinsel yetersizliğe sahip bireyin, zihinsel performansının ortalamasının altında bir işlevde olması ve ölçülen zekâ puanının 70 zekâ puanı altında olması beklenmektedir. Bununla birlikte iletişim, öz bakım, günlük yaşam, kendini yönetme ya da kişiler arası ilişkiler gibi uyumsal beceri alanlarının en az iki ya da daha fazlasında anlamlı düzeyde sınırlılık bulunmaktadır. Bu doğrultuda hafif, orta, ağır ve ileri düzey olmak üzere dört düzeyde sınıflama yapılmaktadır. Hafif düzey zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ise zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyi tanımlamaktadır (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021). Öğrencilerin örgün eğitime katılım sayısının artması ile hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin ihtiyaçları ve yaşantılarını anlamının ve yaşadıkları sorunlara çözüm bulmanın önem kazandığı söylenebilir. Bu bağlamda zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin, akıcı okuma ve okuduğunu anlama (Küçükbayrak ve Çakıroğlu, 2023), fen öğretimi (Yazıcıoğlu ve Kızılaslan, 2021), fotokopi çekme becerisi (Özkan ve diğerleri, 2006), kendini yönetme (Özkan, 2007) ve sosyal beceri (Avcıoğlu, 2012) gibi farklı açılardan gelişimlerine yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin duyguları tanıma, anlama ve zorlayıcı yaşam olayları karşısında baş etme becerileri de oldukça önemlidir. Nitekim zihinsel yetersizliği olan öğrenciler, sosyal ve duygusal açıdan sosyal ipuçlarını ve duyguları anlama ve yorumlamada sınırlılık, duygu ve düşünceleri anlama, duyguların farkındalığı ve duyguları ifade etme benzeri güçlükler yaşayabilmektedir (Bozkurt, 2014). Duygularını ifade edememe ve yardım isteyememe gibi durumlar hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin boşanma, kayıp, yas, istismar gibi zorlayıcı yaşam olayları ile karşılaştıklarında baş etmelerini zorlaştırabilmektedir. Bu durum öğrencilerin duygularını anlama, ifade etme ve zorlayıcı yaşam olayları karşısında baş etme beceri konusunda desteklenmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle bu programın amacı zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin duygularını tanıma, ifade etme, baş etme becerilerini desteklemektir. Bununla birlikte boşanma, kayıp, yas, istismar benzeri zorlayıcı yaşam olaylarını deneyimlemiş olan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin baş etmelerini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Alanyazında zihinsel yetersizliği olan bireylerin velilerine yönelik farklı konularda psikolojik müdahale çalışmaları bulunmasına rağmen farklı kuramsal yaklaşımlara dayalı müdahaleler konusunda sınırlı sayıda araştırma

olduğu görülmektedir (Togay ve Güçray, 2018). Bununla birlikte doğrudan öğrencilere yönelik psikolojik müdahale programlarına rastlanmamaktadır.

Bu programın felsefi temeli hümanizm üzerine şekillendirilmiştir. Kuramsal alt yapısı ise insancıl yaklaşım ve öyküsel terapi bağlamında temellendirilmiştir. Hümanist yaklaşımda insanın pozitif yönde ilerlediği ve kendiliğinden gelişime açık bir canlı olduğu vurgulanmaktadır (Schultz ve Schultz, 2004). Öyküsel terapide ise masal, hikaye ve öykü gibi anlatıların sorunların dışsallaştırılmasına katkı sağladığı vurgulanmaktadır (Madigan, 2016). Nitekim masal benzeri anlatıların, çocukların zorlu yaşam olaylarını kabul etmelerine, baş etmelerine ve ruh sağlıklarını korumalarına yardımcı olduğu vurgulanmaktadır (Öztürk ve diğerleri, 2021). Bununla birlikte masallar aracılığıyla çocukların, etkili iletişim becerileri kazanması, kendini geliştirmesi ve yaşamını etkili şekilde organize etmesi, hayatı için doğru ve yanlış arasındaki farkı keşfetmesi sağlanabilir (Kardaş, 2020). Bununla birlikte çocuklar için risk oluşturan istismar, doğal afetler gibi zorlayıcı yaşam olayları karşısında çocuklarla doğrudan çalışmak tehdit edici olurken masallar terapötik bir işlev görmektedir (Duman, 2018; Akın, 2023). Nitekim masallar danışan için özdeşim kurmayı sağlayarak koruyucu bir işlev sağlamaktadır. Çünkü danışanda var olabilecek direncin kırılmasını kolaylaştırarak hazır hissedilmeyen problemlerin çalışılmasını kolaylaştırabilir. Ayrıca masalların danışma sürecinde bir filtre işlevi görerek danışanın yüzleşmesi gereken durumlar hikayelerin varlığıyla daha kabul edilebilir hale gelmektedir (Peseschkian, 1998).

Bütün bu açıklamalar ışığında, hafif düzey zihinsel yetersizliği olan ilkökul öğrencileri için hazırlanan zorlayıcı yaşam olaylarına yönelik özelleştirilmiş psikoeğitim programı ile öğrencilerin duygularını tanıma, ifade etme ve zorlayıcı yaşam olayları karşısında baş etme becerilerini desteklemek amaçlanmaktadır. Bununla birlikte hem alanyazında, hem ihtiyaç analizinde hem de odak grup görüşmelerinde elde edilen verilere dayanarak istismar, boşanma, kayıp ve yas sürecini yaşayan öğrencilere yönelik seçmeli olarak uygulanabilecek üç farklı modülle öğrencilerin bu süreçle baş etmelerini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.

Zorlayıcı Yaşam Olaylarına Yönelik Özelleştirilmiş Psikoeğitim Programının Yapısı

Kuramsal Temeller/Grup Yapısı	Grup programı oluşturulurken masal, öykü gibi dışsallaştırma tekniklerinden; oyun, kukla gibi sanatsal içeriklerden yararlanılmaktadır. Ayrıca insancıl yaklaşım temelinde tasarlanmıştır. Grup oturumları sırasında duyguları tanıma, ifade etme, istismar, boşanma, kayıp ve yas gibi yaşantıları anlamlandırma ve baş etme süreçlerine dair bilgi sunulmaktadır. Programın bilgilendirici boyutunun yanı sıra etkileşim boyutu da bulunmaktadır. Bununla birlikte planlı ve yapılandırılmış etkinlikleri içermesi nedeniyle de programın psiko-eğitsel yönü ağır basmaktadır.
Öğrenci Sayısı/Seçimi	4-8 kişi Gruba travma belirtilerini yaşayan ya da yaşama olasılığı olduğu düşünülen ve gözlemlenen hafif düzey zihinsel yetersizliğe sahip ilköğrenciler katılabilmektedir. Gruba öğrenci seçim sürecinde öğrenci ile çalışan özel eğitim ya da sınıf öğretmenlerinden destek almak önemlidir. Bazen hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe eşlik eden durumlar ya da tanılama sürecinden kaynaklı problemlerle karşılaşılabilir. Program ihtiyaç halinde bireysel şekilde de uygulanabilir.
Oturum Sayısı ve Süresi	Haftada 1 oturum bir ders saati 5 oturum (+3 seçmeli oturumlar*) Psikoeğitim Programı Planı 1. Oturum: Tanışma ve Duyguların Tanıtılması 2. Oturum: Duyguların İfade Edilmesi 3. Oturum: Baş Etme Becerilerinin Öğrenilmesi 4. Oturum: Baş Etme Becerilerinin Kullanımı Son Oturum: Sonlandırma Seçmeli Oturumlar* Modül İ: İstismar İle Baş Etme Becerileri Modül Y: Yas Süreci İle Baş Etme Becerileri Modül B: Boşanma Süreci İle Baş Etme Becerileri • Seçmeli oturumların temaları program öncesinde gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri ve ihtiyaç analizleri temelinde belirlenmiştir.
Araç Gereçler	Oturum ekleri, boya kalemi, kukla.

Kazanımlar	1. Öğrenciler duyguları tanır. 2. Öğrenciler kendi duygularını tanır. 3. Öğrenciler kendi duygularını ifade eder. 4. Öğrenciler zorlandıkları olayları anlar. 5. Öğrenciler, baş etme becerilerini bilir. 6. Öğrenciler zorlandıkları olayları ifade eder. 7. Öğrenciler baş etme becerilerini kullanır. 8. Öğrenciler güvende hissetmedikleri davranış ve olayları ifade eder. 9. Öğrenciler cinsel istismara yönelik durum ya da davranış karşısında baş etme becerilerini kullanır. 10. Öğrenciler yas ve kayıp sürecine yönelik durum ya da davranış karşısında baş etme becerilerini kullanır. 11. Öğrenciler boşanma sürecinde ve sonrasında karşılaşılabilecekleri durum ya da davranışlar karşısında baş etme becerilerini kullanır.
İçerik	1. Oturum: Tanışma ve Duyguların Tanıtılması • Tanışma etkinlikleri: Adım-Rengim • Duygu Tekerlemesi • Duygulu Orman Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Duygu köşeleri • Sürecin değerlendirilmesi 2. Oturum: Duyguların İfade Edilmesi • Isınma etkinlikleri: Ayna Ayna • Ben Bugün Şarkısı • Duygu Paleti Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Duygu magneti • Sürecin değerlendirilmesi 3. Oturum: Baş Etme Becerilerinin Öğrenilmesi • Isınma etkinlikleri: Sıcak Süt • Turna'nın Yolculuğu Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Baş Etme Listesi • Sürecin değerlendirilmesi 4. Oturum: Baş Etme Becerilerinin Kullanımı • Isınma etkinlikleri: Karınca-Ağustos Böceği • Yardım Penceresi Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Baş Etme Günlüğüm • Sürecin değerlendirilmesi

	Son Oturum: Sonlandırma • Sürecin değerlendirilmesi • Gruba veda etkinliği Modül İ: İstismar İle Baş Etme Becerileri • Isınma etkinlikleri: Dur -Geç • Koruyucu Kalkanım Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Koruyucu Kalkanım • Sürecin değerlendirilmesi Modül Y: Yas Süreci İle Baş Etme Becerileri • Isınma etkinlikleri: Merhaba-Elveda • Güz ile Yaz Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Hatıra Albümü • Sürecin değerlendirilmesi Modül B: Boşanma Süreci İle Baş Etme Becerileri • Isınma etkinlikleri: Bir Ellerim Birlikte, İki Ellerim Ayrı Yerde • Bir Aile Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Aile Albümüm • Sürecin değerlendirilmesi
Danışma Süreci	• Program haftada bir psikoeğitim oturumu ve veli/öğretmen odak grup görüşmesinden oluşmaktadır. Beş oturum dışında ihtiyaç halinde uygulanacak üç seçmeli oturum yer almaktadır. • Psikoeğitim oturumunda bilgilendirme, model olma, rol oynama, soru-cevap, dışsallaştırma teknikleri kullanılacaktır. Her oturum ısınma teknikleri ile başlayacak ve ödev ile tamamlanacaktır. • Her oturum veli ve öğretmenler bilgi notu ve öğrenciyi gözlemlemesi için gözlem formları ile desteklenecektir.
Değerlendirme Süreci	Programın öğrenciler üzerindeki etkililiğini değerlendirmek amacıyla her oturum sonunda öğretmen ve velilere yönelik süreç değerlendirmesi planlanmıştır. Bununla birlikte bu gözlem formlarının oturum sonunda değerlendirilmesi amacıyla bir değerlendirme toplantısı planlanmıştır. Uygulayıcı bu değerlendirme süreçleri dışında ihtiyaç ve yeterliği doğrultusunda amaca uygun geçerli ve güvenilir ölçme araçları kullanarak ya da odak grup planlayarak sonuç değerlendirmesi yapılabilir.

Programın Uygulama Esasları

Zorlayıcı Yaşam Olaylarına Yönelik Özelleştirilmiş Psikoeğitim Programı, özel eğitim ihtiyacı olan (hafif düzey zihinsel yetersizliğe sahip) ilkokul kademesi öğrencilerinin zorlayıcı yaşam olayları karşısında baş etme becerilerini desteklemek amacıyla özel eğitim ilkokul öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Öğrenci Psikoeğitim Programı'nın genel amacı;

Özel eğitim ihtiyacı olan (hafif düzey zihinsel yetersizliğe sahip) ilkokul düzeyindeki öğrencilerin, duyguları konusunda farkındalık kazanmaları ve duygularını ifade etme ile zorlayıcı yaşam olayları (yas, boşanma, istismar vb.) karşısında baş etme becerileri konusunda gelişmelerini sağlamaktır. Bu amaçla bireysel ya da grupla gerçekleştirilebilecek oturumlar şeklinde hazırlanan programın uygulanması sürecinde dikkat edilecek hususlara aşağıda değinilmiştir:

1. Bu program özel eğitime ihtiyaç duyan (hafif düzey zihinsel yetersizliğe sahip) ilkokul öğrencilerinin baş etme becerilerini desteklemek için rehber öğretmen/psikolojik danışmanın öğrenci ile duruma göre bireysel ya da grupla çalışabileceği psikoeğitim oturumları şeklinde hazırlanmıştır.
2. Okulda psikoeğitim programlarının planlanması, uygulanması için gerekli tüm malzeme ve düzenlemelerin sağlanması ile yürütülmesi sürecinden okul müdürü sorumludur.
3. Psikoeğitim programları rehber öğretmen/psikolojik danışman tarafından uygulanır.
4. Psikoeğitim programları oturumları haftada bir oturum şeklinde uygulanabilir. İhtiyaç halinde uygun planlama ile haftada iki oturum şeklinde de yürütülebilir.
5. Alan yazın ve gerçekleştirilen odak grup görüşmesinden elde edilen bilgiler çerçevesinde programdaki oturumlar, "Tanışma ve Duyguların Tanıtılması, Duyguların İfade Edilmesi, Baş Etme Becerilerinin Öğrenilmesi, Baş Etme Becerilerinin Kullanımı ve Sonlandırma" ana başlıklarını kapsayacak şekilde beş oturum halinde hazırlanmıştır. Bununla birlikte ihtiyaç analizleri ve odak grup görüşmeleri sonucunda ihtiyaç duyulan konularda hazırlanan seçmeli oturumlar "Modül İ: İstismar İle Baş Etme Becerileri, Modül Y: Yas Süreci İle Baş Etme Becerileri, Modül B: Boşanma Süreci İle Baş Etme Becerileri" başlıklarını kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Her oturumda rehber öğretmen/psikolojik danışmanın kullanabileceği farklı etkinlikler yer almaktadır.
6. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanların ilk beş oturumu uyguladıktan sonra gözlemledikleri ihtiyaca göre uygulamayı planladığı oturumları; istismar ile baş etme becerileri, yas süreci ile baş etme becerileri, boşanma süreci ile baş etme becerileri seçmeli başlıkları içerisinde öğrencinin ihtiyaç duyduğu becerilere göre seçmeleri önemlidir. Seçmeli modüller bireysel ya da aynı zorlayıcı yaşam olayını deneyimleyen birkaç öğrenci ile planlanabilir. Süreç bireysel ilerliyorsa sonlandırma oturumu seçmeli modüller uygulandıktan sonra gerçekleştirilmelidir.

7. Programda ana oturumlar belirli bir sıraya göre dizilirken seçmeli modüller belli bir sıraya göre dizilmemiştir. Öğrencinin ihtiyaçlarına göre rehber öğretmen/psikolojik danışman oturumları seçerek psikoeğitim sürecini yapılandırabilir. Rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar, ilk beş oturumu tamamladıktan sonra bazı öğrencilerin bazı becerilere ihtiyaç duyduklarını keşfederlerse bireysel oturumlar şeklinde devam edebilirler. Örneğin, beş öğrenciden birinin yas değerinin boşanma sürecini yaşadığını anlayan rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar bu öğrenciler ile ilgili modülleri bireysel şekilde çalışabilirler.
8. Psikoeğitim programı; duygularını tanıma, ifade etme ve baş etme becerilerini sergileme konusunda problem yaşayan ya da yetersiz olan öğrencilere yönelik okulda gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin gelişimleri konusunda veli desteği sağlamak amacıyla oturumlarda tasarlanan ev görevlerine velilerin ilgi göstermesi ve program akışı ile eş güdümlü devam etmesi önemli görülmektedir. Bu nedenle grup çalışmasına ya da bireysel çalışmaya katılacak öğrencilerin velileri ile ön toplantı yapılarak konunun öneminin anlatılması ve katkı sunmaları konusunda cesaretlendirilmeleri önerilmektedir. Böylelikle öğrenilen bilgilerin günlük yaşama taşınması kolaylaşır. Ev uygulamaları velilerin çocuklarıyla kolaylıkla gerçekleştirebilecekleri uygulamaları kapsamakla birlikte ihtiyaca göre rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar, amaca uygun uyarlamalar yapabilirler.
9. Psikoeğitim oturumları bir ders saatlik süre için tasarlanmıştır. Ancak öğrencinin/öğrencilerin oturum sırasındaki paylaşımlarının uzunluğuna, öğrencinin/öğrencilerin düzeyine hazırbulunuşluğu ya da süreç içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçlara göre bazı oturumlar istenirse bölünerek birkaç oturum şeklinde de çalışılabilir.
10. Psikoeğitim oturumları içerisinde "Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman'a Not" başlığı altında uygulama esnasında uygulayıcıların dikkat etmesi gereken hususlar yer almaktadır. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın uygulama öncesinde bu notları okuması önerilmektedir.
11. Bazı oturumlarda uygulama gerektiren formlar yer almaktadır. Bu bağlamda rehber öğretmen/psikolojik danışmanın oturumlar öncesinde gerekli hazırlıkları yapması önerilmektedir. Örneğin masalların öncesinde masal kartlarının uygun şekilde hazırlanması ve uygun sıra ile öğrencilere gösterilmesi önemlidir.
12. Programda yer alan masallarda genellikle farklı isimlerde kahramanlar yer almaktadır. Bununla birlikte uygulama yapılacak öğrencilerin içinde isim benzerliği olan öğrenciler olması halinde rehber öğretmen/psikolojik danışman, farklı isimler kullanılabilir.
13. Psikoeğitim oturumları içerisinde rehber öğretmen/psikolojik danışmanın süreçte etkileşim başlatması için farklı sorular verilmiştir. Bu sorularda ihtiyaç halinde, amaçlarından ve çalışmanın yapısından uzaklaşmadan rehber öğretmen/psikolojik danışman tarafından uygun değişiklikler yapılabilir.
14. Program uygulaması sırasında rehber öğretmen/psikolojik danışmanın masalları somutlaştırması için masal kartları hazırlanmıştır. Bununla birlikte bu uygulamalar sırasında kukla, oyuncak, maskot kullanılabilir.

15. Programda yer alan bazı uygulamalar boyama gibi farklı aktiviteleri içermektedir. Bazı öğrenciler çizim/boyama yapmak istemeyebilirler. Bu durumda rehber öğretmen/psikolojik danışman bu uygulamaları sözel olarak gerçekleştirebilir ve oturumdaki gerekli düzenlemeleri öğrenciye göre ayarlayabilir. Benzer şekilde öğrenciler çizim yaparken bir çizgi bile çizse onun üzerinde konuşulması ve ne anlam yüklediğini paylaşması önemlidir. Bu bağlamda yazmak, çizmek ve boyamak istemediklerinde uygun cesaretlendirmelerin yapılması buna rağmen istememeleri halinde ısrar edilmemesi önemlidir.
16. Öğrencilere oturumlarda kazandırılmaya çalışılan becerilere yönelik veli ve öğretmenlere hazırlanan bilgi notlarının ve gözlem formlarının uygun iletişim kanalları ile (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırılması gerekmektedir.
17. Özel eğitim süreçlerinde karşılaşılabilecek tanılama sorunları doğrultusunda hafif düzeyden farklı bir skalada (orta düzey ya da eşlik eden tanısı) olan öğrencilerin olabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda öğrenci seçimine dikkat edilmesi programın işlevselliği açısından oldukça önemlidir.
18. Uygulayıcı olan rehber öğretmen/psikolojik danışmanın kendi isteği doğrultusunda ihtiyaç hissetmesi halinde öğrenci/ler hakkında bir özel eğitim öğretmeninden müşavirlik alması programın işlevselliği açısından önemlidir.
19. Program sürecinde veliler ve öğretmenler tarafından öğrencilerin gözlemlenmesi değerlendirilme açısından oldukça önemlidir. Bu açıdan program süreci öncesinde öğretmen ve velilere yapılacak toplantıda, onların rehber öğretmen/psikolojik danışman tarafından gözlem formları hakkında bilgilendirilmesi önemli görülmektedir. Her oturum sonunda, oturuma dair paylaşılacak gözlem formu doğrultusunda öğrencinin gözlemlenmesi ve formların uygun şekilde saklanarak program bitiminde gerçekleştirilecek değerlendirme görüşmelerine getirmeleri konusunda bilgilendirilmelidir.
20. Seçmeli modüllerde ihtiyaç halinde kullanılmak üzere Öğretmen ve Veli Bilgilendirme Postası hazırlanmıştır. Bunlar aşağıda eklerde sırası ile sunulmaktadır.

EK-1 // MODÜL İ VELİ POSTASI

1

Çocuğunuzun istismar durumlarından korunmasında önem verilmesi gereken ilk nokta mahremiyet eğitimidir. Mahremiyet eğitiminin temelinde çocuğun bedeninde her alanın özel olduğunu bilmesi, kuralları koyarak uygulayabilmesi, sağlıklı sınırlar koyabilmesi ve hayır diyebilme becerisine sahip olması vardır.

2

Çocuklar sınırlarla ilk olarak aile ortamında karşılaşılır. Sınır koymak; ceza vermek, yasaklamak, çocuğun alanını kısıtlamak değildir. Çocuklarınızla net ve anlaşılması kolay bir iletişim kurmanız, durumlara uygun ve tutarlı davranışlarınız, çocuklarınızın güvende olmasını sağlamak, onlar için anlaşılır ve sağlıklı sınırlar demektir.

3

Çocuklarınıza bedenlerinin onlara ait olduğu bilincini kazandırmalısınız. Çocuklarınızın bedenlerine onlardan başka kimsenin dokunmaması gerektiğini öğretmelisiniz. Tüm bedeninin özel olduğunu ancak iç çamaşırı ile kapatılan bölgelerin daha da mahrem olduğunu söylemelidir. Örneğin; Çocuğunuzun kıyafetleri olmadan ev içi ya da dışında dolaşmasının uygun olmadığını, yabancıların ve misafirlerin yanında soyunup giyinmenin uygun olmadığını ona öğretmelisiniz. Bu duruma alışkın olmayan çocuk kıyafetlerinin birileri tarafından çıkartılmasından büyük rahatsızlık duyacak ve tepki gösterecektir. Bu noktada hayır diyebilme ve sınır koyma becerilerinin gelişmiş olması önem taşımaktadır. Aynı zamanda çocuklarının yanında giyinip soyunmayan anne-babalar vücutlarının özel olduğu ve bunların kimselere gösterilmemesi gerektiği konusunda çocuklarına örnek olacaklardır.

4

Çocuklarınız yerinde ve zamanında hayır diyebildiğinde kendilerine olan özgüvenleri artacak ve karşılaşabilecekleri tehlikelere karşı kendilerini koruyabileceklerdir. Çocuklara yeni beceriler öğretebilmenin en kolay yolu model olmaktır. Her teklife evet demeyerek çocuklara hayır diyebilme haklarının olduğunu göstermelisiniz. Çocuklarınız kendilerine hayır deme durumunu yaşadıkça bunu içselleştirecekler ve gerekli olan durumlarda bu beceriyi kendi hayatlarında kullanabileceklerdir.

5

Televizyon ve internetin mahremiyete zarar vermesi önlenmelidir. Özellikle internet ortamında bulunan kontrolsüz içerikler çocukların mahremiyet algısına zarar verebilir. Bu durumların önlenmesi için çocuklarınızın televizyon ve internet kullanımlarını süre ve içerik anlamında kontrol etmelisiniz.

6

Çocuğunuzun özel alanlarını tehdit eden bir durumla karşılaşması halinde izlemesi gereken adımları çocuğa öğretmelisiniz.

Yüksek sesle ve ciddi bir şekilde "Hayır!" de.

Hemen oradan uzaklaş.

Güvendiğin bir büyüğünün yanına git.

Susma ve birisi seni dinleyene kadar anlat.

EK-2 // MODÜL İ ÖĞRETMEN POSTASI

1

Öğrencilerin istismar durumlarından korunması konusunda siz öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Sizlerin öncelikli olarak sınıf içinde öğrencilerde sınır bilinci oluşturmanız, mahremiyet bilinci ve hayır diyebilme becerilerinin geliştirilmesine dair çalışmalarda bulunmanız gereklidir. Örneğin; çocukların bedenlerine ait sınırların biricik olduğu ve hiç kimsenin onun istemediği halde aşamayacağını öğretmelisiniz. Çocuk özel alanlarını tanımalı ve başkalarının da özel alanlarına müdahalede bulunamayacağını bilmelidir.

2

Öğrencilerinizin duygu ve düşüncelerini ifade etmesine izin vererek hayır diyebilme becerilerinin gelişimine imkân sağlamalısınız. Duygu ve düşüncelerin rahatlıkla ifade edilmesi olası bir istismar durumunda öğrencinin yardım arama davranışını da kolaylaştıracaktır.

3

Sizlerin risk faktörlerini bilerek öğrencileri gözlem halinde bulunmanız gerekmektedir. Düşük sosyo-ekonomik koşullar, ailede madde bağımlısının bulunması, aile içi şiddet, çocuğun tek ebeveynle yaşaması gibi durumlar örnek risk faktörlerindendir. Bu tarz örnekler mevcut olduğunda daha dikkatli olmalısınız.

4

İstismar sonucunda öğrencilerinizde farklı davranış ya da duygudurumlar gözlemleyebilirsiniz. Bedensel belirtiler, okul devamsızlığı, sürekli bakımsızlık hali, olaylar karşısında yoğun tepki ya da donukluk örnek belirtilerdendir.

5

İstismar sonucunda öğrencilerinizde farklı davranış ya da duygudurumlar gözlemleyebilirsiniz. Bedensel belirtiler, okul devamsızlığı, sürekli bakımsızlık hali, olaylar karşısında yoğun tepki ya da donukluk örnek belirtilerdendir.

6

Belirtiler karşısında izlemeniz gereken yol öncelikle ilgili kişi ve kurumlara durumu bildirmektir. Farkındalık durumunda bildirim yükümlülüğü öncelikle sizdedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Müdürlükleri, Emniyet Müdürlüğü Çocuk Polisi Şubeleri, Çocuk İzlem Merkezleri bildirim yapabileceğiniz kurumlardandır.

Yüksek sesle ve ciddi bir şekilde "Hayır!" de.

Hemen oradan uzaklaş.

Güvendiğin bir büyüğünün yanına git.

Susma ve birisi seni dinleyene kadar anlat.

EK-3 // MODÜL Y VELİ POSTASI

1

Bazı konularda çocuklara cevap vermekte zorlanabiliriz. Bu konuların başında ölüm gelmektedir. Çocuğunuzun duygularını ifade etmesi ve yaşaması için güvenli bir ortam sağlayın. Bu süreçte çocuğınızı eleştirmeden, yargılamadan, zorlamadan sabırla dinleyin. Çocuğunuzun ifade ettiği üzüntü, öfke gibi duyguları hissedebileceğinin normal olduğunu çocuğunuza belirtin.

2

Çocuğunuz ölümün neden dolayı gerçekleştiğini sorarsa bu konuda korkmadan, dürüstçe ve basit bir şekilde olayı açıklayın. Geçişirici ve doğru olmayan yanıtlardan kaçının.

3

Kendi duygularınızı yaşamaktan ve ifade etmekten çekinmeyin. Bu duygularınızı çocuğunuzdan gizlemeyin. Ancak bu duygularınızı çocuğunuzun önünde yoğun bir şekilde de yaşamayın. Duygularınızı çocuğunuzun önünde yoğun şekilde yaşammanız durumunda çocuğunuz bundan olumsuz yönde etkilenebilir.

4

Bir yakını kaybeden çocuğunuzun ölüm ile ilgili sorularını duymazdan gelmeyin ve bu sorulara tepki göstermeyin. Çocuğunuza ölümü anlatırken sakın bir şekilde anlaşılır ve net ifadeler kullanmaya özen gösterin. Ölüm süreci hakkında bilgi verirken çocuğunuzun kafasını karıştırmamak için doğaüstü ifadeleri (cennete gitti, gökyüzüne uçtu, bizi izliyor vb.) kullanmamaya özen gösterin.

5

Kayıp yaşantısından sonra çocuğunuzun gündelik yaşantısını ve düzenini mümkün olduğunca devam ettirin. Bu süreçte taşınma ve okul değişikliği gibi önemli kararlar almayın. Bu durum yas sürecindeki çocukta farklı travmatik yaşantılara yol açabilir.

6

Bu süreçte çocuğunuzda uyku sorunları, sosyal geri çekilme, yeme içme bozuklukları, ani duygu değişimleri, suçluluk ve değersizlik duygusu gibi belirtiler görülebilir. Bu gibi zorlayıcı durumlar karşısında baş edemediğiniz zamanlarda çocuğunuz ve kendiniz için uzman desteği almaktan çekinmeyin.

EK-4 // MODÜL Y ÖĞRETMEN POSTASI

1

Bazı konularda öğrencilerinize cevap vermekte zorlanabilirsiniz. Bu konuların başında ise ölüm gelmektedir.

2

Bir yakınını kaybetmiş öğrencinizin duygularını ifade etmesi için güvenli bir ortam sağlayıp ona fırsat sunabilirsiniz.

3

Öğrencinizin kaybettiği kişi/hayvan/ nesne ile ilgili anılarından bahsetmesi, onun resmini çizmesi gibi etkinlikler yapmasını destekleyebilirsiniz.

4

Ölüm hakkında konuşmanız gerektiğinde öğrencinize net, sade ve anlaşılır ifadeler kullanmaya özen göstermelisiniz.

5

Ölüm süreci hakkında bilgi verirken öğrencinizin kafasını karıştırmamak için doğaüstü ifadeleri (cennete gitti, gökyüzüne uçtu, bizi izliyor vb.) kullanmamaya özen göstermelisiniz.

6

Öğrencinizi karşılaştığı zorlayıcı durumlar karşısında psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönlendirebilirsiniz.

EK-5 // MODÜL B VELİ POSTASI

1

Boşanma anne baba için olduğu kadar çocuklar için de zor bir süreç olabilmektedir. Sizlerin de bu süreçte bazen çocuklarınıza nasıl yaklaşacağınızı bilemediğiniz durumlar olabilmektedir. Bu süreçte desteklenmesini istediğiniz konular olduğunda iletişime geçebiliriz.

2

Ebeveynlerin ayrılma sürecini ve sonrasını sağlıklı bir şekilde yürütmesi, çocukların bu süreçten olumsuz etkilenmemeleri için önemlidir. Boşanmaya kesin karar verildikten sonra açıklama anne-babalar tarafından birlikte yapılmalıdır. Açıklama sırasında ebeveynlerin duygu durumu önemlidir. Aşırı üzüntü, öfke ve kaygı belirtileri, çocuk için çok zorlayıcı ve travmatik olabilir.

3

- Bazı çocuklar anne ve babasının ayrılık sürecinden kendilerini sorumlu tutabilmektedirler. Çocuğa boşanma kararının onunla ilgili olmadığı uygun açıklamalarla belirtilmelidir.
- Bu ayrılığın sadece eş olmakla ilgili olduğu, yine onun anne babası olmaya devam edileceği vurgulanmalıdır. Çocuğunuzu çok sevdiğinizi, bu durumun bunu asla değiştirmeyeceğini ifade edin.

4

- Çocukla konuşurken ona yeni düzenle ilgili bilgi verilmelidir. Nerede yaşayacağı, diğer ebeveyni ne sıklıkla göreceği vb. gibi şeyleri açıklayın.
- Çocuğunuzun bu süreci daha sağlıklı geçirebilmesi için hem annenin hem babanın evinde ayrı bir odasının olması önemlidir.

5

Eğer anne ya da baba çocukla hiç görüş-müyor ve görüşmeyecekse karşı taraf suçlanmadan kısa net bir açıklama yapılarak çocuğun sorularına cevap verilmelidir.

6

Bu süreçte mümkün olduğu kadar çocuğun düzeni ve alışkanlıkları değiştirilmemelidir. Okul, ev ve arkadaş çevresinin değişmesi, rutinlerin bozulması çocuğun boşanma sürecine uyumunu daha da zorlaştırabilir.

7

Çocuklarınızı bu süreçte desteklemeniz, sorularına yaşına ve gelişimine uygun cevaplar vermeniz, onunla olan rutinlerinizi bozmamanız, birlikte vakit geçirmeniz (sohbet etmek/oyun oynama/hikâye oku-ma/ çocuğunuzun ilgilerine yönelik vakit geçirme) çocuğunuzun olumlu duygular hissedebilmesi ve bu süreçte kolay uyum sağlayabilmesini sağlar.

8

- Çocuğunuzu her zaman dinleyin ve duygularını ifade etmesine olanak sağlayın.
- Boşanma ile ilgili kitaplardan faydalanabilir, çocuğunuzun bu süreci anlamlaştırmasını kolaylaştırabilirsiniz.

EK-6 // MODÜL B ÖĞRETMEN POSTASI

1

Boşanma anne baba için olduğu kadar çocuklar için de zor bir süreç olabilmektedir. Sizlerin de bu süreçte bazen çocuklarınıza nasıl yaklaşacağınızı bilemediğiniz durumlar olabilmektedir. Bu süreçte desteklenmesini istediğiniz konular olduğunda iletişime geçebiliriz.

2

Öğrencilerinizi dinleyin ve duygularını ifade etmesi konusunda onları cesaretlendirin.

3

Öğrencinizin fiziksel gelişimini, sağlık sorunu, uyku, yeme problemleri vb olup olmadığını gözlemleyiniz ve bunlarla ilgili endişe taşımanız halinde velayete sahip ebeveynle iletişime geçiniz.

4

Öğrencinize zaman ayırın, onu önemseyişinizi fark ettirin. Ailevi konuların mahrem olduğunu göz önünde bulundurarak bu konuları sınıfta ya da koridorda değil uygun bir ortamda konuşun.

5

Öğrencinizi sevdiği, yeteneğinin/ilgisinin olduğu etkinliklere yönlendirebilirsiniz. Böylece öğrencinizin olumlu duyguları daha sık yaşamasına destek olabilirsiniz.

Programın Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Programın öğrenciler üzerindeki etkililiğini değerlendirmek amacıyla süreç değerlendirmesi planlanmıştır. Bununla birlikte uygulayıcı kendi ihtiyaç ve yeterliği doğrultusunda sonuç değerlendirmesi yapılabilir. Bu bağlamda;

Süreç değerlendirmesi, otumlarda yer alan çalışmaların öğrencilere ne kadar ulaştığı ve ihtiyaçların karşılanıp karşılanmadığı ile ilgili bilgi vermelidir. Bunun için otumlarda yer alan becerilerin öğrencilere yansımalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla ilk dört oturun sonunda yer alan gözlem formlarını öğretmen ve veliler her oturma sonunda doldurmalıdır. Her oturma sonunda yer alan gözlem formları bilgisi aşağıdaki gibidir:

- 1. Oturma: EK 8: Öğretmen Gözlem Formu
EK 9: Veli Gözlem Formu
- 2. Oturma: EK 7: Öğretmen Gözlem Formu
EK 8: Veli Gözlem Formu
- 3. Oturma: EK 5: Öğretmen Gözlem Formu
EK 6: Veli Gözlem Formu
- 4. Oturma: EK 6: Öğretmen Gözlem Formu
EK 7: Veli Gözlem Formu

Sonuç değerlendirmesi ise programda yer alan amaçlara ulaşılma durumuna dair bilgiler vermektedir. Bunun için ön test son test ve izleme testi gibi farklı ölçme araçlarından ya da odak grup görüşmelerinden faydalanılabilir. Programın, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere yönelik olduğu düşünüldüğünde, öğrenciyi yakından gözlemleme fırsatı olan öğretmen ve velilerle süreç değerlendirmesi yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bunun için program sonunda veli ve öğretmenlerle değerlendirme oturumu planlanarak değerlendirme yapılabilir. Böylelikle her oturuma dair verilen gözlem formlarının değerlendirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2023). Engelli ve yaşlı istatistik bülteni. https://veli.gov.tr/media/130921/eyhgm_istatistik_bulteni_ocak_23.pdf
- Akın, E. (2023). Deprem sonrasında masallardan hareketle iletişimde kalmak. In kahramanmaraş merkezli depremler sonrası için akademik öneriler (pp. 401-409). Özgür Yayın Dağıtım.
- Avcıoğlu, H. (2012). Zihinsel yetersizliği olan çocuklara sosyal beceri kazandırmada işbirliğine dayalı öğrenme ve drama yöntemlerinin etkililiği. Eğitim ve Bilim, 37(163).
- Bozkurt, S.S. (2014) Zihin engelli çocukların özellikleri. Cavkaytar, A. (Ed.), Aile eğitim rehberi zihinsel engelli çocuklar. T.C. Veli ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
- Duman, N. (2018). Çocuk cinsel istismarında masalların terapötik kullanımı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(59). 647-653.
- Kardaş, S. (2020). Bitlis halk masallarının çocuğa uygunluğu ve değerler eğitimine katkısı üzerine bir inceleme. (Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Küçükbayrak, Z., & Çakıroğlu, O. (2023). Hafif düzey zihinsel yetersizliği olan öğrencilerle Türkiye’de yapılan akıcı okuma ve okuduğunu anlama çalışmalarının sistematik incelemesi. Turkish Journal of Special Education Research and Practice. 5(2). 32-54. <https://doi.org/10.37233/TRSPED.2023.0142>
- Madigan, S. (2016). Naratif terapi. İstanbul: Okuyan Us.
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2021). Zihinsel yetersizliği olan bireyler “veliler için rehber kitapçık”. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_02/04102647_ZYHYNSEL_YETERSY-ZLYYY_OLAN_BYREYLER_TR.pdf
- Özkan, Ş. Y. (2007). Zihin yetersizliği olan öğrencilere yönelik hazırlanan kendini yönetme stratejileri öğretim paketinin etkililiği (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özkan, Ş. Y., Özkan, Ş. Y., & Gürsel, O. (2006). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere fotokopi çekme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 7(02), 29-48.
- Öztürk, H., Turan, L. & Kırıcı, A. (2021). Çağdaş çocuk edebiyatı. Ş. Demirel & S. Seven (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Peseschkian, N. (1998). Doğu hikâyeleriyle psikoterapi. (Hürol Fırsıoğlu, Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları
- Schultz, D. P., Schultz, S. E. (2004). Modern Psikoloji Tarihi, İstanbul, Kaknüs Yayınevi
- Togay, A., & Güçray, S. S. (2018). Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Velileri ve Psikolojik Danışma: Bir Derleme Çalışması. HAYEF Journal of Education, 15(1), 43-62.
- Yazıcıoğlu, T., & Kızılaslan, A. (2021). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere fen eğitimi: Yöntem ve Stratejiler. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 11(4), 2241-2261.

OTURUMLAR

1. OTURUM

Oturumun Amacı	Bu oturumda grubun başlatılması, öğrencilerin tanışması (bireysel çalışmalarda rehber öğretmen/psikolojik danışman ile tanışma) ve duyguları tanımlamaları amaçlanmaktadır.
Kazanım	Öğrenciler duyguları tanır.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	• EK 1: Renkli Balon kartları • EK 2: Tekerleme Kartları • EK 3: Duygulu Orman Masal Kartları • EK 4: Duygulu Orman Masal Görseli • EK 5: Duygu Köşesi Kartları • EK 6: Haftalık Öğretmen Postası • EK 7: Haftalık Veli Postası • EK 8: Öğretmen Gözlem Formu • EK 9: Veli Gözlem Formu
Danışma Süreci • Tanışma etkinlikleri: Adım-Rengim • Duygu Tekerlemesi • Duygulu Orman Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Duygu köşeleri • Sürecin değerlendirilmesi	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman tüm öğrencileri karşılayarak grup düzeninin oluşmasından sonra gruba şu açıklamaları yapar: "Merhabalar çocuklar (bireysel çalışmalarda öğrencinin adını söyler). Benim adım Bugün sizlerle vakit geçirmek için buradayım. Öncelikle sizi tanımak istiyorum. Bir oyun oynamaya ne dersiniz? Bu oyun için yanımda (EK-1 göstererek) bu renkli balon resimlerini getirdim. İlk ben başlıyorum. Benim adım ..., en sevdiğim renk turuncu (ilgili renkteki balon görselini seçer). Şimdi sıra sizde siz adınızı ve en sevdiğiniz rengi sıra ile söyleyebilirsiniz." 2. Tanışma etkinliği tamamlandıktan sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman duygu tekerlemesine geçer. Bu çerçevede şu açıklamaları yapar: "Çocuklar çok güzel, herbiriniz rengarenk balonları seçtiniz. Şimdi sizin için bir tekerleme söyleyeceğim. Ben cümleyi söyledikten sonra hep birlikte tekrar edeceğiz. Hazır mısınız?" Rehber öğretmen/psikolojik danışman EK-2'de yer alan tekerleme kartlarını tekerlemedeki uygun duygunun geçtiği yerde öğrencilere göstererek tekerlemeyi okur.

Bir minik kedi varmış
Yağmur yağmış ıslanmış ıslanmış
Üzülmüş, etrafa bakınmış bakınmış.
Araba üstüne su sıçratmış sıçratmış,
Minik kedi sinirlenmiş miyavlamış miyavlamış,
Kar yağınca şaşırmış şaşırmış
Ayağı taşa takılmış takılmış
Korkmuş korkmuş, ağlamış,
Annesi gelmiş sarılmış sarılmış
Minik kedi gülmüş sevinmiş sevinmiş,

3. Tekerleme tekrar edildikten sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman "Çocuklar minik kedinin tekerlemesini çok güzel söyledik. Şimdi başka bir oyun oynayalım mı? Siz minik kediler olun. Ben tekerlemeyi okudukça siz minik kedinin hangi duyguyu yaşadığını yüz ifadeniz ile bana gösterin." der. (Somutlaştırmak adına rehber öğretmen/psikolojik danışman örnek gösterebilir.) Tekerlemenin ardından öğrencileri uygun ifadelerle pekiştirir.

4. Duygu tekerlemesinin ardından rehber öğretmen/psikolojik danışman, "Tekerleme söylerken çok eğlendik. Şimdi de bir masal dinlemeye hazır mısınız?" der. Her bir orman sakini tanıtırken EK-3'teki görsellerden faydalanarak öğrencilerin masalı somutlaştırmasını destekler.

"Bir varmış bir yokmuş, bir yerlerde Duygulu Orman adında bir yer varmış. Duygulu Ormanda birbirinden çok farklı özelliklere sahip canlılar varmış. Birbirine komşuluk eder, bir arada yaşarlarmış. Ormana gelen ziyaretçilere kendilerini tanıtmayı çok severlermiş. 'Ne dersiniz, duygulu ormana gidip orada yaşayanları tanıyalım mı? Hazırsanız şimdi duygulu ormana gidiyoruz.'

Bir gün Duygulu Ormana birbirinden tatlı çocuk ziyarete gelmiş. (Bireysel çalışıyorsa öğrencinin adını söyler.) Bunu duyan Üzüntülü Ağaç hemen kendini tanıtmak istemiş:

'Hoş geldiniz çocuklar. Benim adım Üzüntülü Ağaç. Son bahar geldiğinde yapraklarım dökülür. Ormana gelen bazı misafirler gövdemi kazırlar, dallarıma ipler bağlayıp taşıyamayacağım ağırlıkta sallanırlar. Böyle olduğunda ben çok üzülürüm. Canım bir şey yapmak istemez, meyve vermem, gülmem, su içmek istemem, kimseyle konuşmam. Bu nedenle bana Üzüntülü Ağaç derler.'

Üzüntülü ağacının arkasından gürül gürül akan dere hemen kendini tanıtmak istemiş:

‘Bırakın şimdi üzüntüyü beni dinleyin benim adım Öfkeli Dere, bazen ormanda yaşayanlar bazen de ormana gelenler bana çöp atarak beni kirl ettiklerinde onlara çok kızarım. Kızdığım zaman da ne yapacağımı bilemem gürül gürül akarım. Etrafa taşar her yeri ıslatırım. Hızlı akarken kayalara taşlara çarparım canım acır. Bazen de taşınca içime toprak karışır bulanırım. Bu nedenle bana Öfkeli Dere derler.’

Öfkeli Dereyi dinleyen, Korkulu Kaya korkarak sessizce söze girmiş: ‘Merhaba, işte öfkeli derenin çarptığı kayalardan biri de benim. O öfkelenecek diye çok korkuyorum. Bazen öfkeli dereden korkarım. Bazen ormana gelen misafirler beni alıp başka yere fırlatacak diye korkarım. Korkunca da yerimden hareket edemem. Bu nedenle bana Korkulu Kaya derler. Ama size bir sır vermem gerekirse korkumu ne zaman güvendiğim birine söylesem kendimi güvende hissederim.’

Şaşkın Ördek, şaşkın şaşkın bakmış. ‘Evet, korkulu kaya, korkularını bana anlattığında çok şaşıyorum. Ama onun çok güçlü olduğunu söylerim. Ben de üzüntülü ağacın üzülmesine, derenin çok öfkelenmesine, kayanın korkmasına şaşıyorum. Bazen buraya gelen misafirleri görmek de beni şaşırtır. Yaşadıklarımı anlamakta zorlanırım ve nasıl davranacağımı bilemem. Bu nedenle bana şaşkın Ördek derler.’

O sırada bir kanat sesi duyulmuş, gelen Mutluluk Kuşuymuş. ‘Hoş geldiniz çocuklar, benim adım Mutluluk Kuşu. Bazen uçarken, bazen derenin kenarında su içerken, bazen tanıştığınız arkadaşlarımla konuşurken, bazen de sizin gibi güzel çocuklarla tanışınca çok mutlu olurum. Gülerim, sevdiklerime sarılırım. En sevdiğim şeyleri yaparım. Bu nedenle bana Mutluluk Kuşu derler. (EK-4 Duygu Ormanı görseli gösterilir.) Biz tüm duygular bu ormanda birlikte yaşarız tıpkı bütün duyguların sizin içinizde yaşadığı gibi. Birimiz olmadan eksik oluruz. Birbirimizi anlamaya çalışırız. İyi ki geldiniz. Size kendimizi tanıttığımız için çok mutluyum. Biz her birimiz çok farklıyız. Yorulduğumuzda, öfkelendiğimizde, üzüldüğümüzde, korktuğumuzda ve şaşırdığımızda güvenli yerimize gider orada dinleniriz. Sizin güvenli yeriniz neresi?’

5. Masalın ardından aşağıda örnek sunulan ya da amaca uygun şekilde oluşturulacak sorularla rehber öğretmen/psikolojik danışman öğrenciler arasında etkileşimi başlatır.

- Duygulu ormanda kimlerle tanıştınız?
- Duygulu ormanda en çok kimi sevdiniz?
- Duygulu ormanda kiminle konuşmak isterdiniz?
- Duygulu ormanda öfkeli dereye sakinleşmesi için ne söylemek isterdiniz? (Ormanda yaşayan diğer canlılar da sorulabilir)

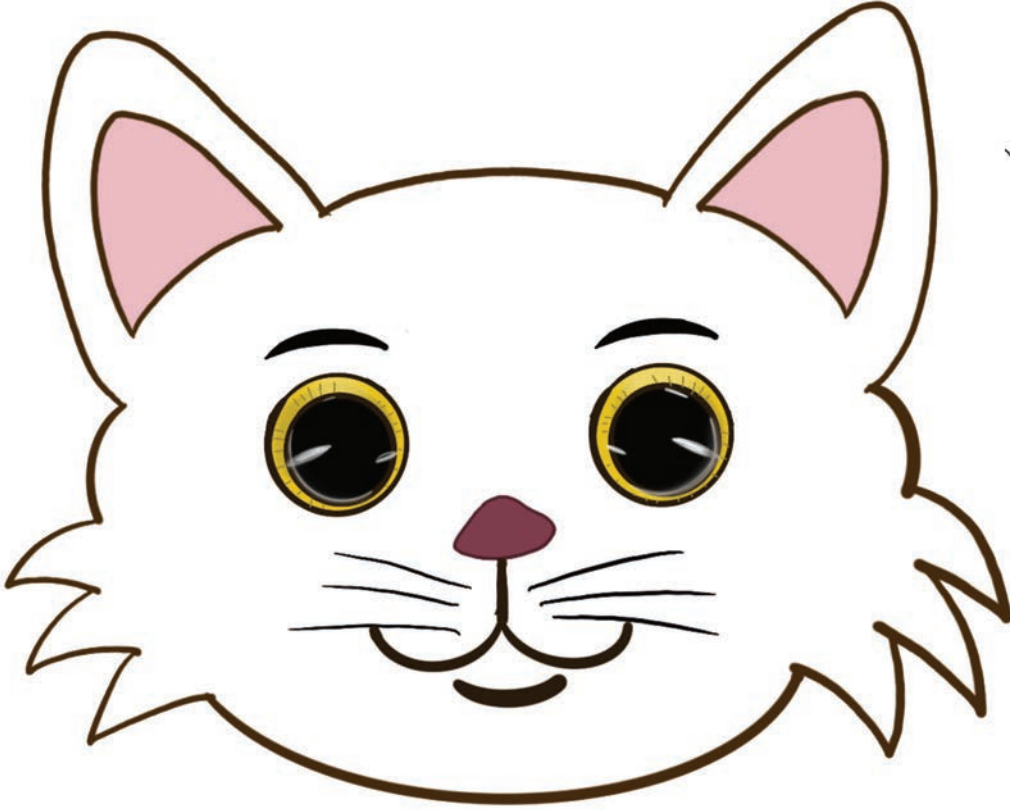
	6. Etkileşimin ardından aşağıdaki açıklama ile rehber öğretmen/psikolojik danışman oturumu sonlandırır. "Bugün sizinle birlikte olmak benim için çok güzeldi. Tekerleme söyledik. Duygulu Orman sakinleri ile tanıştık. Eve gittiğinizde velinize Duygulu Ormanda tanıştığınız sakinleri anlatmak ve onlarla bir oyun oynamak ister misiniz? Şimdi size vereceğim bu kağıtta (EK-5) az önce ormanda tanıştığınız Üzüntülü Ağaç, Mutluluk Kuşu ve diğer kahramanlar var. Onları velinize tanıtip onlarla birlikte evde belirlediğiniz köşelere her birini asabilirsiniz. Bir hafta boyunca, mutlu olduğunuz zamanlar Mutluluk Kuşunun olduğu köşeye gidip onun altında olan gülen suratlardan birini boyayabilir ve neden mutlu olduğunuzu söyleyebilirsiniz. Öfkeli olduğunuz zamanlar Öfkeli Derenin olduğu köşeye gidip onun altında olan öfkeli suratlardan birini boyayabilir ve neden öfkeli olduğunuzu söyleyebilirsiniz. Üzüntülü olduğunuz zamanlar Üzüntülü Ağacın olduğu köşeye gidip onun altında olan üzgün suratlardan birini boyayabilir ve neden üzüntülü olduğunuzu söyleyebilirsiniz. Şaşkın olduğunuz zamanlar Şaşkın Ördeğin olduğu köşeye gidip onun altında olan şaşkın suratlardan birini boyayabilir ve neden şaşkın olduğunuzu söyleyebilirsiniz. Korktuğunuz zamanlar Korkulu Kayanın olduğu köşeye gidip onun altında olan korkmuş suratlardan birini boyayabilir ve neden korktuğunuzu söyleyebilirsiniz. Dinlenmek istediğinizde güvenli yerinize gidip sevdiğiniz şeylerle ilgilenebilirsiniz. (resim yapma, boyama, oyun oynama vs.)
Değerlendirme	1. Oturumun ardından paylaşılacak Öğretmen Gözlem Formunu (EK-8) özel eğitim/ sınıf rehber öğretmeni, öğrencileri bir hafta boyunca gözlemleyerek doldurur. 2. Oturumun ardından paylaşılacak Veli Gözlem Formunu (EK-9) veli öğrenciyi bir hafta boyunca gözlemleyerek doldurur.
Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman'a Not	• Tanışma etkinliğinin ilk aşamasında rehber öğretmen/ psikolojik danışman gruba dair temel kurallardan bahseder. Süreç içinde ihtiyaç duyduğunda uygun becerileri kullanarak hatırlatma yapar. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturum öncesinde Ek-1'de yer alan balonları öğrenci sayısı kadar çoğaltıp keserek hazırlar. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturuma dair masal kartları ve diğer materyalleri oturum öncesinde hazırlayarak oturuma gider.

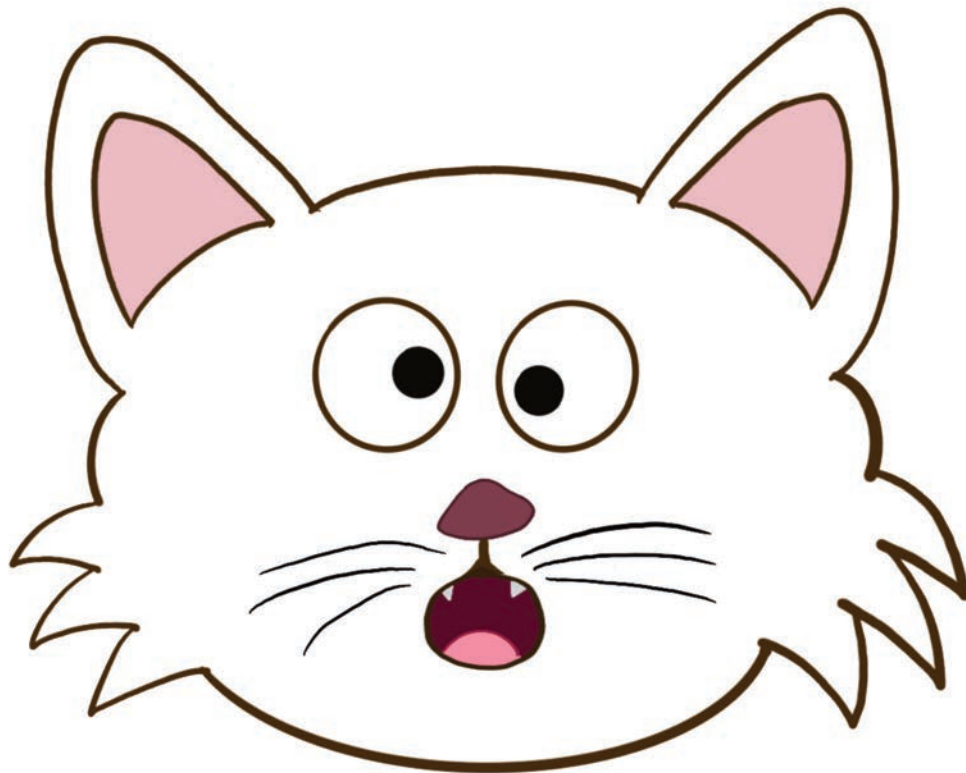
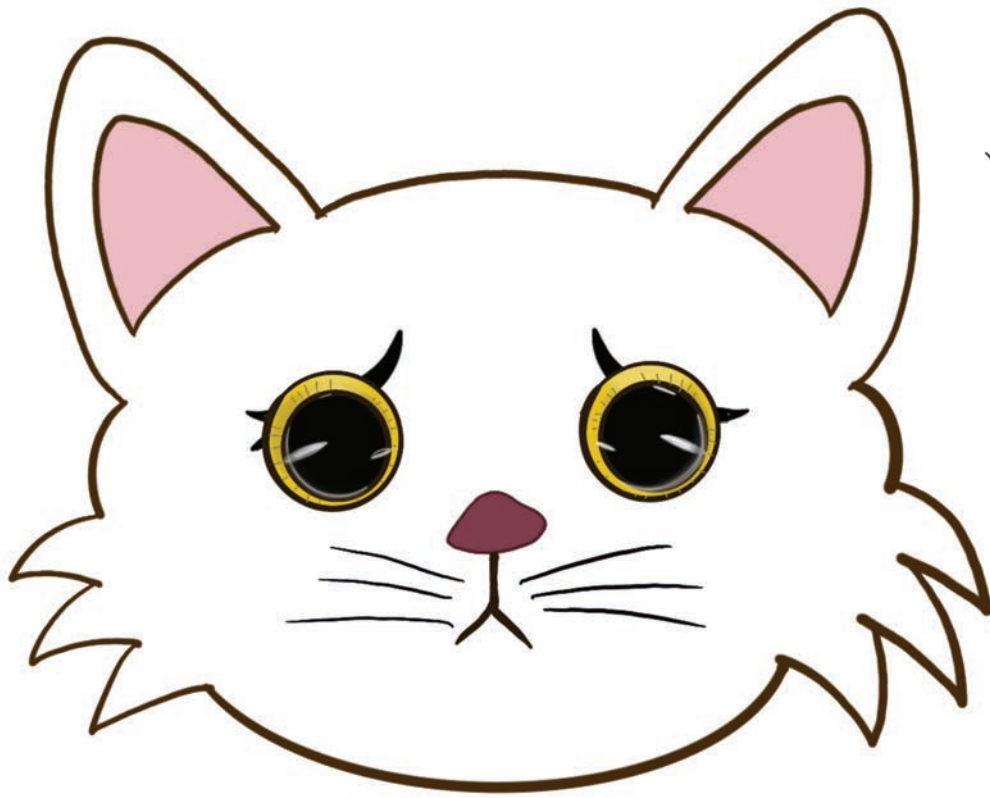
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, özel eğitim eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin takip etme hızlarını ve dikkat süreçlerini göz önünde bulundurarak uygulamayı gerçekleştirmelidir. Kelimeleri tane tane okumalı, özellikle kazandırılmaya çalışılan davranışı vurgulu ifade etmelidir. Gerekli yerlerde örneklerle somutlaştırmaya ve tekrara yer vermelidir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, velileri oturumun konusu ile ilgili bilgilendirir, ev ödevi konusunda evde velinin etkinliğe katılarak öğrencilere uygun rol model olmasını destekler.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturuma dair veli ile öğretmenleri oturum becerilerine dair bilgilendirme ve desteklemeye yönelik hazırlanan Haftalık Öğretmen (EK-6) ve Veli (EK-7) Postasını uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırır.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturuma dair veli ile öğretmenlere, oturum becerilerini değerlendirmeleri için hazırlanan Öğretmen Gözlem Formu (EK-6) ve Veli Gözlem Formunu (EK-7) uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırır.

EK-1 // Renkli Balonlar

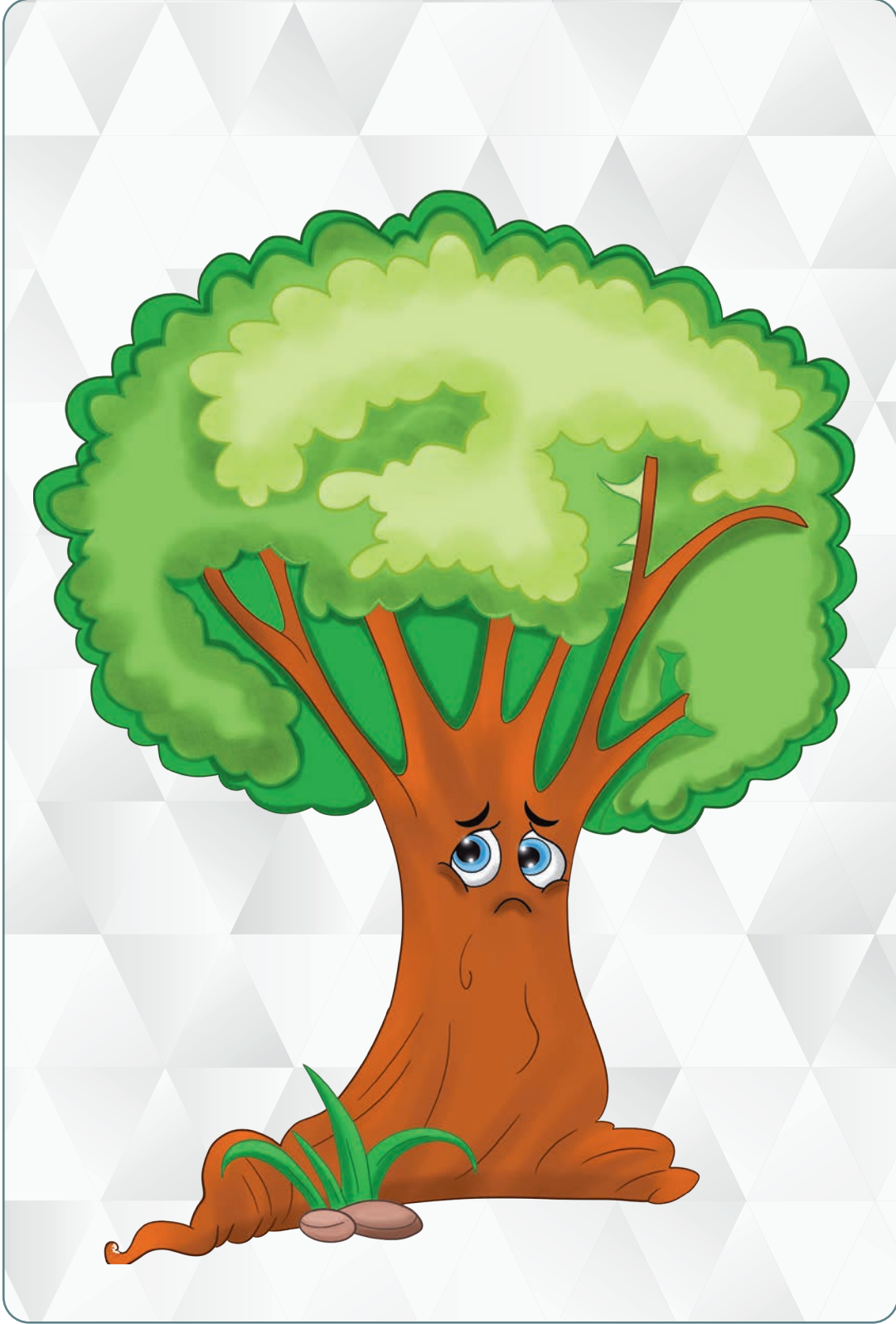
EK-2 // Tekerleme Kartları

EK-3 // Duygulu Orman Masal Kartları

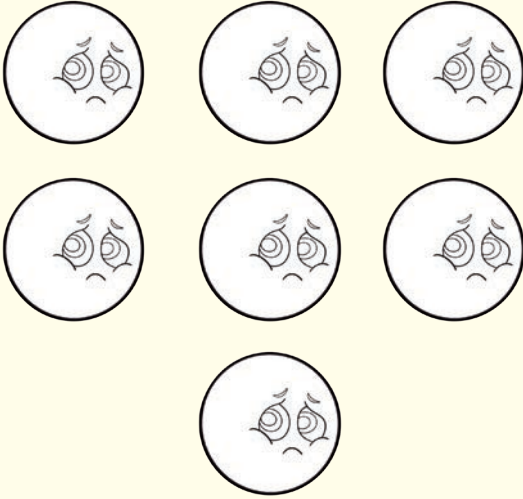

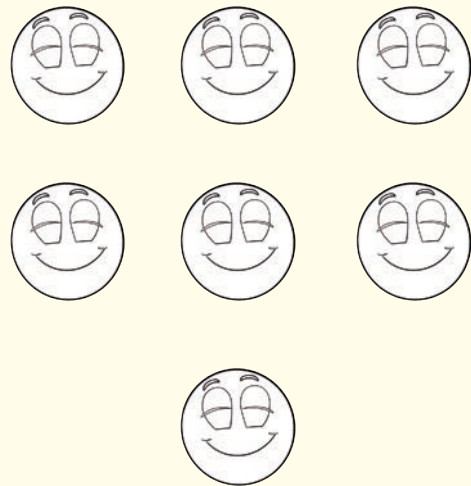
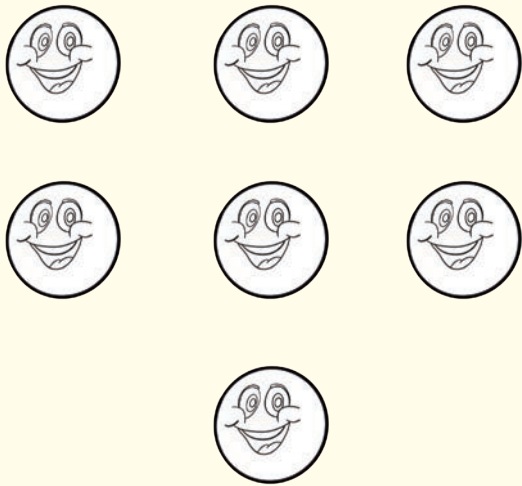
EK-4 // Duygulu Orman

EK-5 // Duygu Köşesi Kartları

EK-6 // HAFTALIK ÖĞRETMEN POSTASI

1

Yüz ifadeleri çocukların duygularıyla çevresi arasında iletişim kurma konusunda önemlidir. Her duyguyu yaşamımızda zaman zaman yaşarız ve bu duyguları ifade ettiğimizde kendimizi daha rahat hissederiz.

2

Çocuklar duygularını anlamada, ke- limeye dökmede ve zorlandıkları duygularla baş etme konusunda zorluk yaşayabilmektedirler. Bu etkinlikte öğrencilerin karşılaştıkları durumlarda hangi duyguları hissettiklerini bilmesi ve ifade etmesi; korktuğunda, üzüldüğünde, şaşırduğunda ya da öfkeli olduğunda güvenli yerlerine giderek ve sevdiği şeylerle ilgilenerek zor yaşam olaylarıyla baş edebilmeleri üzerinde durulmuştur.

3

Çocukların gün içerisinde duygularını tanıması ve ifade etmesi; hem de zorlayıcı duygular yaşadıklarında güvenli yerlerine gitmesi, orada sevdikleri şeylerle ilgilenmesi yönünde hatırlatmalar yapmak onlarda bu becerileri daha kalıcı hale getirecektir.

- Bugün kendinizi nasıl hissediyorsunuz?
- Ne yaşadınız?
- Güvenli yerinizi düşünmeye ne dersiniz?
- Güvenli yerinizde kimlerle beraber olmak istersiniz? Güvenli yerinizde neler var?
- Güvenli yerinde sevdiğiniz neler yapıyorsunuz? Resim yapmaya /Dans etmeye /Spor yapmaya /Oyun oynamaya/ Şarkı söylemeye/ Sarılmaya ne dersin?

4

Öğrencilerle etkileşim halindeyken kendi duygularımızı da zaman zaman ifade ederek, zorlandığımız duygularda güvenli yerimize gidip neler yaptığımızı anlatarak onlara rol model olmak da bu becerileri pekiştirebilir. Öğrencilerinizin kendi duygularını ve çevresindeki kişilerin duygularını anlayıp anlayamadıkları, zorlayıcı duygular yaşadıklarında neler yaptıklarını bir hafta boyunca gözlemleyip ilgili gözlem formunu doldurmanız önemlidir.

EK-7 // HAFTALIK VELİ POSTASI

1

Bugünkü etkinliğimizde öğrencilerin duyguları bilmesi ve ifade etmesi; korktuğunda, üzüldüğünde, şaşırdığında ya da öfkelenildiğinde güvenli yerlerine giderek ve orada sevdiği şeylerle ilgilenerek zorlayıcı duygularıyla baş edebilmeleri üzerinde durulmuştur. Çocuğunuzun yüz ifadelerini tanıması, duygularını bilmesi sosyal ve duygusal gelişimi için çok temel bir beceridir. Bu beceri ile çocuğunuz çevresiyle daha rahat iletişime geçebilecek böylece kendisi için zorlayıcı olan duygularıyla daha rahat baş edebilecektir. Bu becerilerin çocuğunuzda kalıcı olması için sizin desteğinize ihtiyaç duyduk.

2

Öncelikle çocuğunuzun duygularını ifade edebilmesi için velileri olarak sizlerin de karşılaştığınız durumlarda hissettiklerinizi aynı ortamdayken ifade etmeniz örnek olacaktır. Sizi zorlayan korku, üzüntü ya da öfke gibi duygularınızla baş etmek için evde belirlediğiniz güvenli yerinize giderek kitap okuyabilir ya da müzik dinleyebilirsiniz.

3

Sizlere duygu köşesi kartları gönderdik. Bu kartlar çocuklarınızın duygularını ifade etmeleri yönünde motive etmek amaçlıdır. Bu kartları çocuğunuzla birlikte evin belirli köşelerine yapıştırabilirsiniz. Çocuğunuza zaman zaman günlük akış içinde bugün kendisini nasıl hissettiğini sorarak köşe kartlarını kullanması yönünde hatırlatmalar yapabilirsiniz. Sizler de duygularınızı köşe kartlarını kullanarak ifade ederek çocuğunuza örnek oluşturabilirsiniz.

4

Bu hafta boyunca çocuğunuzun kendi duygularını ifade etmeleri, başkalarının duygularını anlayıp anlamadıkları ve zorlayıcı duygularını güvenli yerlerinde baş etmeleri yönündeki becerilerini gözlem formuna not etmeniz önemlidir. 1 hafta sonra öğretmenlerine gözlemlerinizi aktarmanız beklenmektedir.

EK-8 // 1. OTURUM

Öğretmen Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Oturumun, öğrencilerin duygularını ifade etmelerine katkı sağladığını gözlemledim.	()	()
2. Oturumun, öğrencilerin birbirlerinin yüz ifadelerinden hangi duyguları hissettiklerini anladıklarına faydalı olduğunu gözlemledim.	()	()
3. Oturumun, öğrencilerin yaşadıkları duyguları birbirlerine ifade etmelerini desteklediğini gözlemledim.	()	()
4. Oturumun, öğrencilerin birbirlerinin duygularına saygılı olmalarına dair farkındalık kazandırdığını gözlemledim.	()	()
5. Oturum sonrasında, öğrencilerin günlük hayatta yaşadıklarını anlatırken duygu kelimeleri kullandıklarını gözlemledim.	()	()
6. Oturumun, öğrencilerin üzüntü, korku, öfke, şaşkınlık duyguları hissettiklerinde güvenli yerlerine gitmelerini ya da sevdikleri etkinlikleri yapmalarını sağladığını gözlemledim.	()	()
Varsa eklemek istedikleriniz:		

EK-9 // 1. OTURUM

Veli Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Çocuğum duygularını yüz ifadelerinde gösterebiliyor.	()	()
2. Çocuğum duygularını sözel olarak ifade edebiliyor.	()	()
3. Çocuğum günlük hayatta yaşadıklarını bana ifade ederken duygu kelimelerini kullanabiliyor.	()	()
4. Çocuğum ev ödevine karşı ilgili davrandı.	()	()
5. Ev ödevi çocuğumun duygularını daha fazla ifade etmesinde etkili oldu.	()	()
6. Çocuğum, üzüntü, korku, öfke, şaşkınlık duyguları hissettiğinde güvenli yerine gittiğini ya da sevdiği etkinlikleri yaptığını gözlemledim.	()	()

Varsa eklemek istedikleriniz:

2.OTURUM

Oturumun Adı	Benim Duygularım
Oturumun Amacı	Bu oturumda, öğrencilerin kendi duygularını tanımları ve ifade etmeleri amaçlanmaktadır.
Kazanım	• Öğrenciler kendi duygularını tanır. • Öğrenciler kendi duygularını ifade eder.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	• EK- 1: Ayna çerçevesi görseli • EK- 2: Duygu Paleti Masal Kartları • EK- 3: Boş Palet Görseli • EK- 4: Duygu Magnetleri • EK-5: Haftalık Öğretmen Postası • EK-6: Haftalık Veli Postası • EK-7: Öğretmen Gözlem Formu • EK-8: Veli Gözlem Formu • Boya kalemleri
Danışma Süreci	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman, tüm öğrencileri karşılayarak grup düzeninin oluşmasını sağlar. Ardından bir önceki haftanın özetini yapar. Bir önceki hafta öğrencilerin velisi ile birlikte yaptıkları ev ödevinin değerlendirmesini yaparak uygun geri bildirim verir. 2. Rehber öğretmen/psikolojik danışman gruba şu açıklamaları yapar: "Bugün sizlerle yeniden eğlenceli vakit geçirmek için buradayım. Buraya gelmeden önce aynada kendime baktım. Sizi göreceğim için çok mutlu görünüyordum. Sonra aklıma Ayna Ayna oyunu oynamak geldi. Birazdan ben bu sihirli aynadan (EK-1'deki boş ayna çerçevesini rehber öğretmen/psikolojik danışman suratına gelecek şekilde tutar.) size bakacağım. Siz benim sihirli aynam olacaksınız. Yüzümü geçen haftaki etkinliğimizde duygulu ormanda tanıştığınız orman sakinlerinden birine benzeteyeceğim ve size 'Ayna Ayna ben hangi duyguyum?' diye soracağım. Siz de cevap vereceksiniz. Hadi başlayalım." Ayna Ayna oyunu tamamlandıktan sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman, Ben Bugün şarkısına geçer. Bu çerçevede gruba şu açıklamaları yapar:

"Çocuklar benim için çok güzel ayna oldunuz, teşekkür ederim. Şimdi sizin için bir şarkı söyleyeceğim. Ben şarkıyı söylerken duyguları fark etmeye çalışacaksınız. Ardından az önce benim aynadaki yüz ifadelerim gibi yüzünüzde fark ettiğiniz o duyguyu göstereceksiniz. Hazır mısınız? **(Rehber öğretmen/psikolojik danışman özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun şekilde duyguların olduğu yerlerde biraz beklemeli, uygun bir ritimle söylemeye dikkat etmeli, öğrenciler zorlandığında kendisi örnek yüz ifadesini gerçekleştirmelidir. Şarkının ardından öğrenciler uygun ifadelerle pekiştirilmelidir.)**

Ben bugün çok erken uyandım.

Hava karanlıktı şaşırdım.

Ben bugün kendim giyindim.

Çorabımı bulamadım üzüldüm.

Ben bugün teneffüste oynadım.

Şimşek çaktı korktum.

Ben bugün okula doğru koştum.

Kapıyı açamadım, öfkelen dim bağırdım.

Öğretmenim kapıyı açtı.

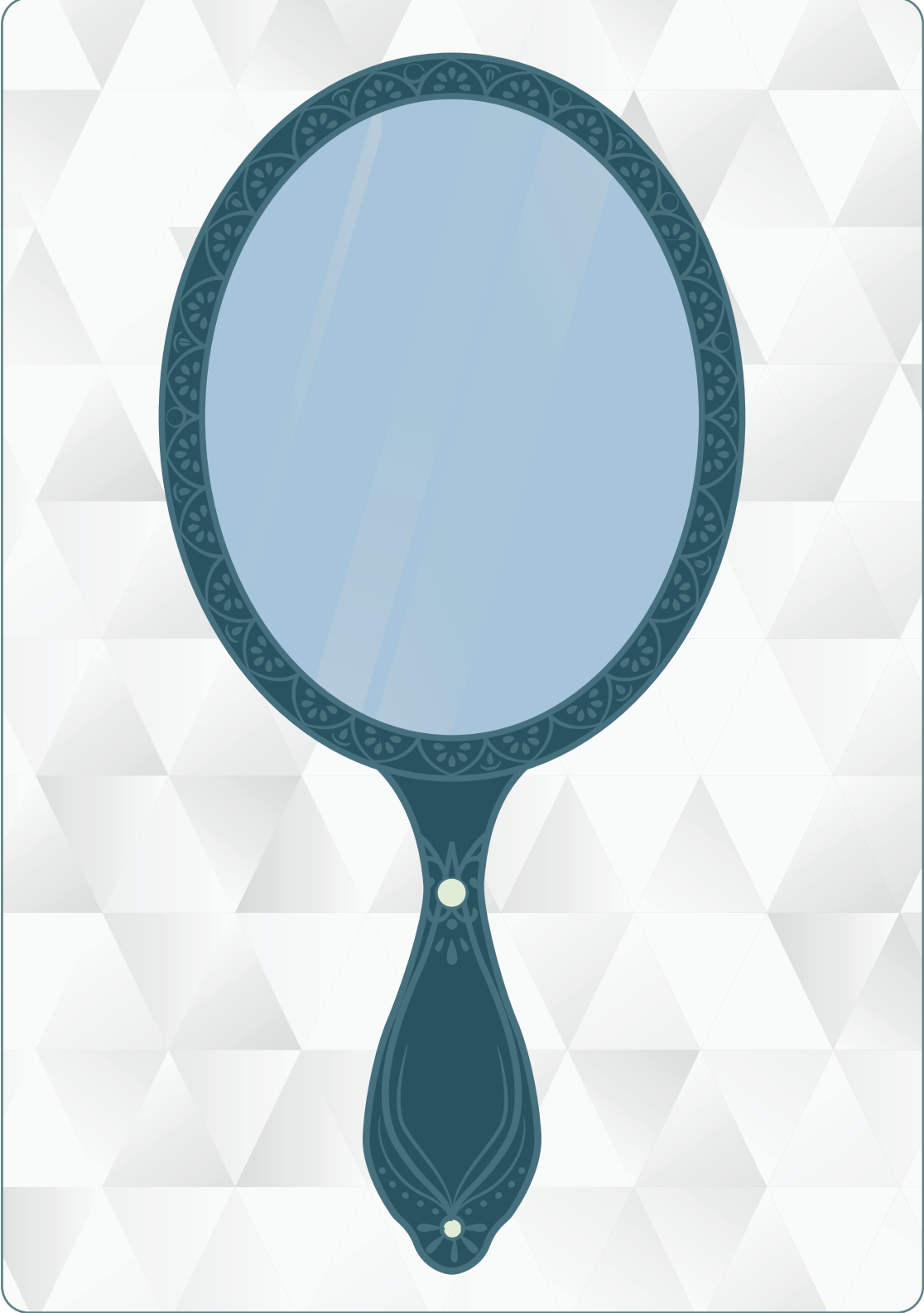
Mutlu oldum, sarıldım.

3. Duygu şarkısının ardından rehber öğretmen/psikolojik danışman, "Şarkı söylerken çok eğlendik. Şimdi de bir masal dinlemeye hazır mısınız?" der. (EK-2'deki görsellerden faydalananarak öğrencilerin masalı somutlaştırmasını destekleyerek okumaya başlar.)

"Bir varmış bir yokmuş, farklı farklı boyaların olduğu bir renk paleti varmış. Renk paleti mutlu olduğunda turuncu, üzgün olduğunda gri, korktuğunda mor, şaşırdığında sarı, öfkeli olduğunda kırmızı boyasını kullanırmış. Günlerden bir gün dışarıda çok rüzgâr esiyormuş. Öyle hızlı esmiş ki cam açılmış, renk paleti yere düşmüş, tüm renkler birbirine karışmış. Renk paleti hangi duyguyu hissedeceğini bilememiş. O günden sonra herkesin duygularını sormaya başlamış. "Önüne çıkan herkese ne yaşadın? Hangi duyguyu hissettin?" diye sorup durmuş. O yüzden ona Duygu Paleti demeye başlamışlar. Duygu Paleti çok yer gezmiş çok kişi görmüş. Bugün de duygularını ayırt edebilmek için bizim sınıfımıza misafir olmaya karar vermiş. Her biriniz için de birer renk paleti getirmiş. **(EK-3'deki formu öğrencilere dağıtır.)** Şimdi size soruyor. 'Siz son zamanlarda hangi duyguları yaşadınız? Önünüzdeki renk paletlerinde bulunan duygulardan son zamanlarda yaşadıklarınızı istediğiniz renklere boyayabilirsiniz.

	Ne olunca bu duyguyu hissettiniz?’ Bu durumu boyadığınız duygunun yanındaki kutucuğa yazabilir ya da çizebilirsiniz. (Okuma yazma becerisine sahip olmayan öğrenciler çizebilirler, Rehber öğretmen/psikolojik danışman, uygun ipuçları ve yardımla ihtiyaç duyan özel eğitim öğrencilerini destekler). Duygu Paleti ona yardımcı olduğunuz için size çok teşekkür ediyor çocuklar.” 4. Masalın ardından aşağıda örnek sunulan ya da amaca uygun şekilde oluşturulacak sorularla rehber öğretmen/psikolojik danışman öğrenciler arasında etkileşimi başlatır. • Renk paletinde hangi duygular var? • En çok hangi duyguyu yaşıyorsun? • Palette yer alan duygular dışında yaşadığın hangi duygular var? (Öğrencilerin bu duyguları da duygu paletlerine eklemesi istenir.) Örneğin ben ailemin yanında kendimi güvende hissedirim. Siz duygu paletinize hangi duyguları eklediniz? • Ne olduğunda öfkeli (üzgün, korkmuş gibi öğrencinin boyadığı duygular) hissettin? • Mutluluk için hangi rengi seçtin? • Mutlu olduğunda ne yapıyordun? Kimlerleydın? 5. Etkileşimin ardından aşağıdaki açıklama ile rehber öğretmen/psikolojik danışman oturumu sonlandırır. “Bugün sizinle birlikte olmak benim için çok güzeldi. Ayna oyunu oynadık, şarkı söyledik. Duygu Paleti ile tanıştık, ona yardım ettik. Yaşadığımız duyguları inceledik. Bu hafta yaşadığınız duyguları arkadaşınıza, öğretmeninize, velinize anlatmaya ne dersiniz? Duygunuzu her fark ettiğinizde, hangi duyguyu yaşadığınızı ve ifade ettiğinizi velinizle birlikte elimde gördüğünüz (EK-4’te yer alan görseldeki boşluğu göstererek) resimdeki bu alana yazabilir ya da çizebilirsiniz, yazınızı ya da resminizi buzdolabınıza asabilirsiniz. Bir sonraki hafta bunları yanınızda getirmeyi unutmayın.”
Değerlendirme	1. Oturumun ardından paylaşılacak Öğretmen Gözlem Formunu (EK-8) özel eğitim/ sınıf rehber öğretmeni, öğrencileri bir hafta boyunca gözlemleyerek doldurur. 2. Oturumun ardından paylaşılacak Veli Gözlem Formunu (EK-9) veli öğrenciyi bir hafta boyunca gözlemleyerek doldurur.

EK-1 // Ayna Çerçevesi Görseli

EK-2 // Duygu Paleti Masal Kartları

EK-3 // Benim Duygu Paletim

EK-3 // Benim Duygu Paletim

EK-4 // Duygu Magneti

EK-5 // HAFTALIK ÖĞRETMEN POSTASI

1

Çocukların duygularını anlaması ve ifade etmesi, karşıdaki kişinin duygularını anlaması ve ifade etmesi zor durumlarla baş edebilmeleri için önemli becerilerdir. Bu becerileri çocukların hayatına aktarması için sizin desteğinize ihtiyaç duy-maktayız. Neler yapabiliriz?

2

Çocukların duygularını ve sözlerini çocuk-ların göz hizasından içerik ve duygu yansı-tması yaparak onlara yeniden ifade etme-miz onların empati becerilerine ve problemlerle başetme becerilerine katkıda bul-nabilir.

3

Sınıfa duygu ifadelerinden oluşan bir pano hazırlanabilir ve çocuklar güne başlarken bugün kendilerini nasıl his-settikleri sorulabilir.

4

Onların yüz ifadesinde yansıttığı duygu tekrar geri yansıtılarak "endişeli görünü-yorsun gibi" kendilerini ifade etmeleri için cesaretlendirilebilir.

5

Sınıfta ya da bireysel konuşurken gündelik yaşamımızda hissettiğimiz duyguları paylaşarak rol model olabiliriz.

EK-6 // HAFTALIK VELİ POSTASI

1

Çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerinde velilerinin çok önemli bir rolü vardır. Bugünkü etkinliğimizde çocukların duygularını tanıması ve ifade etmesini amaçladık. Duygularını tanımaları ve ifade etmeleri için uygun ortam oluşturmanız önemlidir. Böylece çocuklar kendileriyle ilgili daha olumlu bir algıya sahip olacaklar hem de kendilerini size daha sık ifade ederek zorluklarla baş etme becerileri gelişecektir.

2

Sınıfa duygu ifadelerinden oluşan bir pano hazırlanabilir ve çocuklar güne başlarken bugün kendilerini nasıl hissettikleri sorulabilir.

ETKİNLİK KUTUCUĞU

Sizlere duygu magnetleri gönderdik. Çocuğunuzla birlikte magnetlerin üzerindeki boşluklara bir hafta boyunca o gün yoğun hissettiğiniz duyguların ifadelerini çizmeniz ya da yazmanız gerekmektedir. Sizin ve çocuğunuzun çizdiği duygu ifadesi üzerinden sohbet edebilirsiniz. Desteğiniz ve çocuğunuzun duygusal-sosyal gelişimini desteklediğiniz için tebrik ederiz. Duygu ifadesini çizerken ne yaşadığınızı da anlatarak rol model olabilirsiniz.

EK-7 // 2. OTURUM

Öğretmen Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Oturumun, duygu ifadelerini öğretme konusunda etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
2. Oturumun, öğrencilerin yüz ifadelerinden birbirlerinin duygularını anlamalarına katkı sağladığını gözlemledim.	()	()
3. Oturumun, öğrencilerin günlük yaşantılarını anlatırken duygu ifadelerini kullanmalarını desteklediğini gözlemledim.	()	()
4. Oturumun, öğrencilerin yaşadıkları durumları ve hissettikleri duyguları birbirlerine ifade etme becerilerini geliştirdiğini gözlemledim.	()	()
5. Oturumun, öğrencilerin birbirlerinin duygularına ve yaşadıklarına saygılı olmaları açısından faydalı olduğunu gözlemledim.	()	()
Varsa eklemek istedikleriniz:		

EK-7 // 2. OTURUM

Veli Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Çocuğumun duygularını yüz ifadelerinde ifade edebildiğini gözlemledim.	()	()
2. Çocuğumun başkalarının duygularını yüz ifadelerinden anlayabildiğini gözlemledim.	()	()
3. Çocuğumun günlük yaşantılarını anlatırken duygu ifadelerini kullandığını gözlemledim.	()	()
4. Çocuğumun yaşadıkları durumları ve hissettikleri duyguları ev içinde ifade edebildiğini gözlemledim.	()	()
5. Çocuğumun yaşadıkları durumları ve hissettikleri duyguları ev dışında ifade edebildiğini gözlemledim.	()	()
6. Çocuğumun yaşadığı zor duygularda daha sakin kalabildiğini gözlemledim.		
7. Çocuğumun duygu magneti ev ödevine ilgili olduğunu ya da ilgisinin arttığını gözlemledim.		
Varsa eklemek istedikleriniz:		

3.OTURUM

Oturumun Adı	Baş Etme Becerileri
Oturumun Amacı	Bu oturumda, öğrencilerin baş etme becerilerini tanımlamaları ve ifade etmeleri amaçlanmaktadır.
Kazanım	• Öğrenciler zorlandıkları olayları anlar. • Öğrenciler, baş etme becerilerini bilir.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	• EK-1: Turna'nın Yolculuğu Masal Kartları • EK-2: Baş Etme Listesi • EK-3: Haftalık Öğretmen Postası • EK-4: Haftalık Veli Postası • EK-5: Öğretmen Gözlem Formu • EK-6: Veli Gözlem Formu • Oyuncak Kukla
Danışma Süreci • Isınma etkinlikleri: Sıcak Süt • Turnanın Yolculuğu Masalı • Etkileşim • Veli destekleme etkinliği: Baş Etme Listesi • Sürecin değerlendirilmesi	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman, tüm öğrencileri karşılayarak grup düzeninin oluşmasını sağlar. Ardından bir önceki haftayı özetler. Bir önceki hafta öğrencilerin ailesi ile birlikte yaptıkları ev ödevinin değerlendirmesini yaparak uygun geri bildirimler verir. 2. Rehber öğretmen/psikolojik danışman gruba şu açıklamaları yapar: "Bugün sizlerle yeniden eğlenceli vakit geçirmek için buradayım. Buraya gelmeden önce sizi görmek için sabırsızlanıyordum. Bu yüzden çayımı sıcak içtim ve ağzım yandı. Böyle olunca aklıma bir oyun oynamak geldi. Şimdi hepiniz kocaman bir bardak sıcak sütün önünüzde durduğunu düşünün. İçine sevdiğiniz şeyleri (bal, muz, kakao vs.) ekleyip karıştırıyorsunuz. İçmeyi çok istiyorsunuz ama o da ne! Bardağınız çok sıcak ve üstünden dumanlar çıkıyor. Şimdi sütünüzü soğutma zamanı. Derin bir nefes alıyorsunuz (rehber öğretmen/psikolojik danışman rol model olur). Nefesinizi 3 kere de sütünüzü soğutmak için kullanıyorsunuz (nefesi üç kere de azar azar vermeleri için somutlaştırılır) Hadi başlayalım."

3. Sıcak Süt etkinliği tamamlandıktan sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman, öğrencilerin zorlandıkları yaşantılarını anlamak için Turna'nın Yolculuğu masalını anlatır. Bu çerçevede rehber öğretmen/psikolojik danışman gruba şu açıklamaları yapar:

"Çocuklar sıcak sütleri soğuttuk. Bazen acele edip içtiğimizde ağzımız yanabilir. Tıpkı bugün benim yaptığım gibi. Hayatta üzüldüğümüz, korktuğumuz, şaşırdığımız, öfkelendiğimiz olaylar yaşarız. Bugün de sınıfımızda bu duygularını sizinle paylaşmak isteyen biri var. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman elindeki kukla görsel ya da oyuncacı gösterir ve onu konuşturur.)

'Merhaba benim adım Turna, (Sınıfta Turna adında öğrenci varsa bulunmayan bir isim seçebilir.) biraz kendimden bahsetmek istiyorum size. Ben gezmeyi çok severim. Uzun yollar gider, dağlar tepeler aşarım. Bazen ıslanır bazen güneşte çok terlerim. Bazen hasta olur şaşıırım. Bazen yoluma engeller çıkar şaşıırım. (Her duygudan sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman ilgili görseli gösterip bu duyguyu hissettiğinde neler olduğuna dair bilgi verir). Şaşırdınca ne olduğunu anlamaya çalışırım. Etrafımda güvendiğim insanlara sorarım. Bazen ağzımı açar bakakalırım. Bazen gözlerimi açar kaparım. Bazen tanımadığım yabancılarla karşılaşır korkarım, bazen karanlıktan korkarım. Korktuğumda içimde anlayamadığım bir şeyler olur. Hemen güvendiğim bir yere gitmek isterim. Bazen hiç sesimi çıkaramam bazen bağırarak ağlamak isterim. Bazen annemi/-babamı/büyükannemi/dedemi/ kardeşimi özler üzüldürüm. Üzüldüğümde gözlerimden yaşlar gelir. Konuşmak istemeyebilirim. Canım oyun oynamak, resim yapmak istemez ama sevdiğim insanların benim yanımda olmasını isterim. Bazen istediğim yemeği yiyeceğim için heyecanlanırım. Heyecanlanınca hoplamak, zıplamak isterim yerimde duramam. Her şey hemen olsun isterim. Bazen acele ettiğim için düşebilirim, etrafımdaki eşyaları kırabilirim. Böyle zamanlarda sakın kalmayı öğrenmek isterim. Bazen birisi istemediğim şeyleri yaptığında öfkelenirim. Öfkelendiğimde içimde sanki bir balon şişer. Çok kızgın olurum. Sakın kalmak istesem de başaramam. Bazen sevdiğim kişilere bağırabilir, hatta oyuncaklarıma zarar verebilirim. Böyle olduğunda sanki sıcak sütümü soğutmaya çalışır gibi nefes almak isterim.' diyor Turna."

	Masalın ardından aşağıda örnek sunulan ya da amaca uygun şekilde oluşturulacak sorularla rehber öğretmen/psikolojik danışman öğrenciler arasında etkileşimi başlatır. • Sen de Turna'nın yaşadıklarına benzer şeyler yaşıyor musun? • Ne olunca üzülüyorsun? / korkuyorsun? / öfkeleniyorsun? / şaşıyorsun? / heyecanlanıyorsun? • Üzüldüğünde/ korktuğunda / öfkелendiğinde / şaşırdığında / heyecanlandığında nasıl davranıyorsun? • Bu durumlarda kimlerden yardım istiyorsun?
Değerlendirme	• Rehber öğretmen/psikolojik danışman oturum öncesinde EK-1'de yer alan ilgili görselleri masal anlatırken öğrencilere göstermek üzere keser. Yanındaki açıklamaları hemen arkasına yapıştırır. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturumda dair masal kartları ve diğer materyalleri oturum öncesinde hazırlayarak oturuma gider. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturumun başında bahsedilen sıcak sütü soğutma örneğinde nefes verme çalışması esnasında öğrencilerin tek tek uygulamayı yapmalarına dikkat eder. Zorlanmaları halinde destek olur. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin takip etme hızlarını ve dikkat süreçlerini göz önünde bulundurarak uygulamayı gerçekleştirmelidir. Kelimeleri tane tane okumalı, özellikle kazandırılmaya çalışılan davranışı vurgulu ifade etmelidir. Gerekli yerlerde örneklerle somutlaştırmaya ve tekrara yer vermelidir. • Turna'nın Yolculuğu masalı okunduğu sırada öğrenciler kartları görürken rehber öğretmen/psikolojik danışman, kartların arkasına yapıştırdığı görseldeki yaşantıya dair bilgileri paylaşır. Zorlayıcı yaşantılara ve duyguya dair somutlaştırmalara uygun örneklerle eklemeler yapar. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, öğrencilerin dikkatini çekecek bir kukladan faydalanabilir. Oyuncak kukla temin edilememesi durumunda oyuncak kukla görseli de kullanabilir.

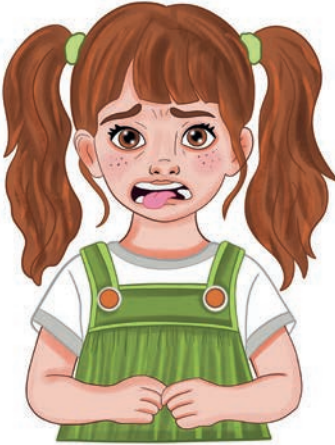
- Turna'nın Yolculuğu masalı okunduktan sonra etkileşim sırasında rehber öğretmen/psikolojik danışman soruları yavaş yavaş sorup görsellerle destekler ve verilen cevapları uygun tepkilerle pekiştirir. Cevap gelmemesi halinde oturumlardan örnekler varsa öğrencileri destekler. Turna'ya kendi cevap vererek rol model olabilir. Örneğin; "Aa Turna! Ben geçen gün okula gelirken otobüsü kaçırdığım için üzül müştüm./Tanımadığım biri yanıma gelip bana onunla gitmemi söylediğinde öfkelenmişim"
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, velileri oturumun konusu ile ilgili bilgilendirir, ev ödevi konusunda evde velinin etkinliğe katılarak öğrencilere uygun rol model olmasını destekler. Ayrıca hafta boyu zorlayıcı olaylar karşısında bu becerileri kullanma konusunda öğrencilerin desteklenmesini ister.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturuma dair veli ile öğretmenleri oturum becerilerine dair bilgilendirme ve desteklemeye yönelik hazırlanan Haftalık Öğretmen (EK-3) ve Veli (EK-4) Postasını uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırır.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman oturuma dair veli ile öğretmenlere, oturum becerilerini değerlendirmeleri için hazırlanan Öğretmen Gözlem Formunu (EK-5) ve Veli Gözlem Formunu (EK-6) uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırır.

EK-1 // Turna'nın Yolculuğu Masal Kartları

ŞAŞKIN

Şaşırdınca ne olduğunu anlamaya çalışırım. Etrafımda güvendiğim insanlara sorarım. Bazen ağzımı açar bakakalıyorum. Bazen gözlerimi açar kaparım.

KORKMUŞ

Korktuğumda içimde anlayamadığım bir şeyler olur. Hemen güvendiğim bir yere gitmek isterim. Bazen hiç sesimi çıkaramam. Bazen bağırarak ağlamak isterim.

EK-1 // Turna'nın Yolculuğu Masal Kartları

ÜZGÜN

Üzldüğümde gözlerimden yaşlar gelir.
Konuşmak istemeyebilirim.
Canım oyun oynamak,
resim yapmak istemez
ama sevdiğim insanların
benim yanımda olmasını
isterim.

HEYECANLI

Heyecanlanınca
hoplamak
zıplamak isterim,
yerimde duramam.
Her şey hemen olsun
isterim.
Bazen acele ettiğim için
düşebilirim, etrafımdaki
eşyaları kırabilirim.
Böyle zamanlarda sakin
kalmayı öğrenmek
isterim.

EK-1 // Turna'nın Yolculuğu Masal Kartları

KIZGIN

Öfkelendiğimde içimde
sanki bir balon şişer.
Çok kızgın olurum.
Sakin kalmak istesem de
başaramam.
Bazen sevdiğim
kişilere bağırabilir hatta
oyuncaklarıma zarar vere-
bilirim.
Böyle olduğunda sanki
sıcak sütümü soğutmaya
çalışır gibi nefes almak
isterim.

EK-2// Baş Etme Listem

Müzik dinleyebilirim.

Uçurtma uçurabilirim.

Pikniğe gidebilirim.

**Güvendiğim birine ne
yaşadığımı anlatabilirim.**

Yardım isteyebilirim.

Spor ya da egzersiz yapabilirim.

Resim Çizebilirim

Arkadaşlarımla oynayabilirim.

Ailemle parka gidebilirim.

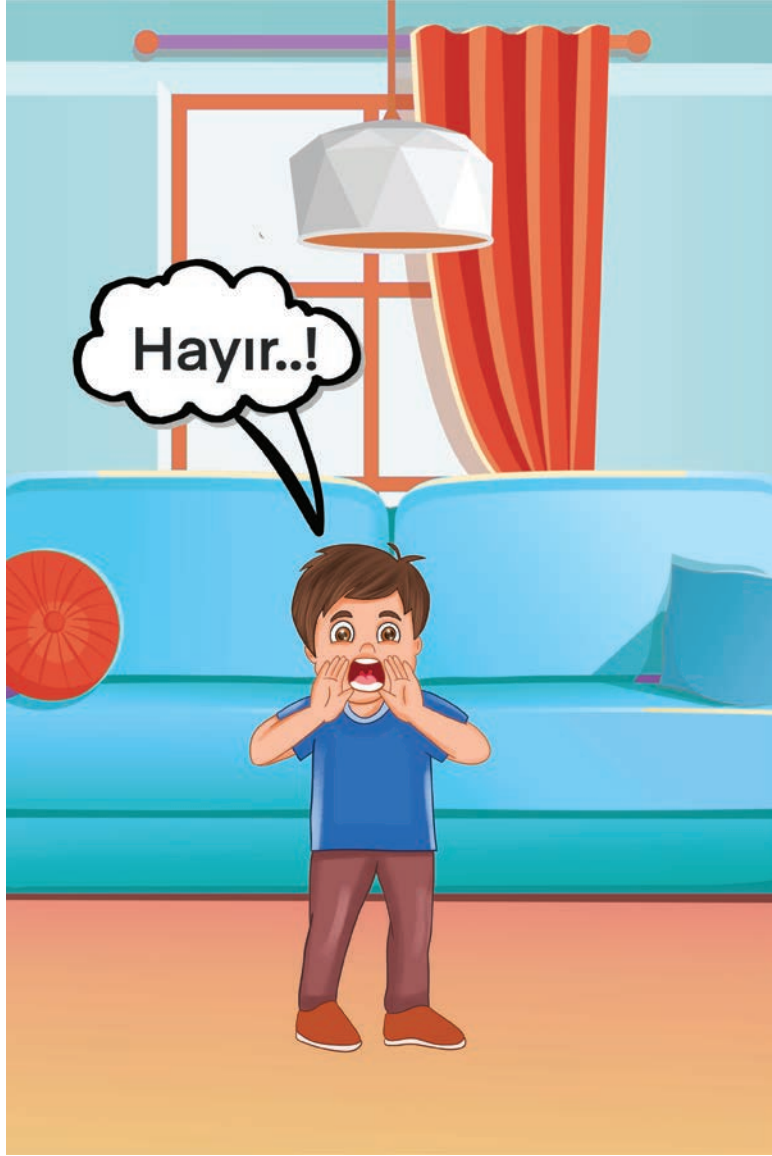
**Güzel bir çiçeği koklar gibi derin nefes alıp sıcak
sütümü soğutur gibi nefes verebilirim**

Duygularımla ilgili konuşabilirim.

Kendimi güvende hissedeceğim bir yere ya da birinin yanına gidebilirim.

**İstemediğim bir şey olduğunda “HAYIR!”
diye bağırabilirim.**

EK-3 // HAFTALIK ÖĞRETMEN POSTASI

1

Öğrencilerin yaşadıkları olayları fark etmeleri, hangi olayların ya da durumların kendilerinde hangi duyguları ortaya çıkardığı konusunda farkındalık sağlamaları, zorluklarla baş etmeleri için önemli bir beceridir. Bu etkinliğimizde öğrencilerin zorlandıkları olayları fark etmeleri, yardım istemeleri ve baş etme yöntemlerini geliştirmelerini amaçladık.

2

Öğrencilere zorlayıcı duygular karşısında nefes alıp-verme, hayır deme, yardım isteme, sevdikleri etkinliklere yönelme becerilerini kullanarak kendilerini daha rahat hissettiklerini fark ettirmek önemlidir. Bu becerilerini kalıcı hale getirebilmek ve yaşantılarında uygulayabilmelerini sağlamak için desteğiniz değerlidir.

3

Çocuklar en iyi rol model olarak öğrenirler. Siz de öğrencilere zaman zaman gündelik yaşantınızda karşılaştığınız zorlayıcı durum ve duygularınızı ifade ederken nasıl baş ettiğinizi anlatabilir, örnek olabilirsiniz.

4

Öğrenciler zorlayıcı yaşantılarla ve duygularla karşılaştıklarında onları baş etme kartlarına yönlendirebilirsiniz.

5

Öğretmen gözlem formunu doldurup grup çalışmaları sonunda düzenlenecek toplantıya katkı sağlayabilirsiniz.

EK-4 // HAFTALIK VELİ POSTASI

1

Çocukların yaşadıkları olayları fark ederek hangi olayların ya da durumların kendilerinde hangi duyguları ortaya çıkardığı konusunda farkındalık sağlamaları, zorluklarla baş etmeleri için önemli bir beceridir. Bu etkinliğimizde öğrencilerin zorlandıkları olayları fark etmeleri, yardım istemeleri ve baş etme yöntemlerini geliştirmelerini amaçladık.

2

Öğrencilere zorlayıcı duygular karşısında nefes alıp-verme, hayır deme, yardım isteme, sevdikleri etkinliklere yönelme becerilerini kullanarak kendilerini daha rahat hissettiklerini fark ettirmek önemlidir. Bu becerilerini kalıcı hale getirebilmek ve yaşantılarında uygulayabilmelerini sağlamak için desteğiniz değerlidir.

3

Karşılaştığınız zor durumları nasıl çözdüğünüzü çocuğunuzun olduğu bir ortamda anlatarak örnek olabilirsiniz. Üzgün, öfkeli ya da korkmuş hissettiğinizde çocuğunuzla aynı ortamdaysanız uygun nefes-alıp verme, eşinize/komşunuza anlatma, yardım isteme, hayır deme, hobilerinize yönelme gibi yollara başvurarak rol model olabilirsiniz.

4

Sizlere baş etme kartları gönderdik. Bu kartların anlamını çocuğunuzla tartışabilirsiniz. "Üzgün hissettiğimde ben şarkı söylemeyi seçerim, sen neyi seçersen daha mutlu olursun?" gibi sorularla kartlar hakkında konuşabilirsiniz. Bu kartları evinizin görünen yerlerine yapıştırarak "En çok neyi seviyorum?" yönergesiyle bir kartın önüne gitme oyunu oynanabilirsiniz.

5

En sevdiğim etkinlikten en az sevdiğim etkinliğe şeklinde derecelendirme oyunu oynanabilirsiniz.

6

"Nelere hayır demek isterim?" yönergesiyle evde yaşayan herkesin cevabını alabilirsiniz. Böylece çocuk hem sizlerin hem de kendisinin sınırlarını öğrenebilir. Bu beceri de çocuğun güvenli duygular yaşama sıklığını arttırabilir.

EK-5 // 3. OTURUM

Öğretmen Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Oturumun, öğrencilerin zorlandıkları durumları ya da duyguları ifade etmelerinde etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
2. Oturumun, öğrencilerin zorlandıkları durumlar/duygularla karşılaştıklarında yardım istemelerinde etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
3. Oturumun, öğrencilerin zorlandıkları durumlar/duygularla karşılaştıklarında sevdikleri etkinliklere yönelmesinde etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
4. Oturumun, öğrencilerin zorlandıkları durumlar/duygularla karşılaştıklarında nefes alıp verme etkinliğini gerçekleştirmesinde etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
5. Oturumun, öğrencilerin zorlandığı durumlar/duygularla karşılaştıklarında bunu sevdikleri/güvendikleri biriyle paylaşmasında etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
Varsa eklemek istedikleriniz:		

EK-6 // 3. OTURUM

Veli Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Çocuğumun zorlandığı durumları ya da duyguları evde ifade ettiğini gözlemledim.	()	()
2. Çocuğumun zorlandığı durumları ya da duyguları ev dışında da ifade ettiğini gözlemledim.	()	()
3. Çocuğumun zorlandığı durumlar/duygularla karşılaştığında benden yardım istediğini gözlemledim.	()	()
4. Çocuğumun zorlandığı durumlar/duygularla karşılaştığında başkalarından yardım istediğini gözlemledim.	()	()
5. Çocuğumun zorlandığı durumlar/duygularla karşılaştığında sevdikleri etkinliklere yöneldiğini gözlemledim.	()	()
6. Çocuğumun zorlandığı durumlar/duygularla karşılaştığında nefes alıp verme etkinliğini gerçekleştirdiğini gözlemledim.		
7. Çocuğumun zorlandığı durumlar/duygularla karşılaştığında bunu sevdiği/güvendiği biriyle paylaştığını gözlemledim.		
Varsa eklemek istedikleriniz:		

4.OTURUM

Oturumun Adı	Baş Ediyorum
Oturumun Amacı	Bu oturumda, öğrencilerin baş etme becerilerini tanımlamaları ve ifade etmeleri amaçlanmaktadır.
Kazanım	• Öğrenciler zorlandıkları olayları anlar. • Öğrenciler, baş etme becerilerini bilir.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	• EK-1: Ağustos Böceği-Karınca Kartları • EK-2: Yardım Penceresi Masal Kartları • EK-3: Baş Etme Günlüğü Materyalleri • EK-4: Haftalık Öğretmen Postası • EK-5: Haftalık Veli Postası • EK-6: Öğretmen Gözlem Formu • EK-7: Veli Gözlem Formu
Danışma Süreci	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman, tüm öğrencileri karşılayarak grup düzeninin oluşmasını sağlar. Ardından bir önceki haftayı özetler. Bir önceki hafta öğrencilerin ailesi ile birlikte yaptıkları ev ödevini birlikte değerlendirerek uygun geri bildirimler verir. Sonrasında rehber öğretmen/psikolojik danışman şu açıklamaları yapar: “Bugün sizlerle yeniden eğlenceli vakit geçirmek için buradayım. Bugün buraya gelirken bir karınca gördüm. Aklıma bir oyun oynamak geldi. Karıncalar çalışkanlıkları ile bilinir. Ağustos böcekleri eğlenmeyi sever. (EK-1’deki görsellerden faydalanılarak agustos böceği ve karınca hakkında bilgi verir.) Karıncalar bir zorlukla karşılaştıklarında böyle yardım isteyebilir. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman ellerini birbirine vurur.) Ya da böyle güvendiği birinin yanına gidebilir. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman ayaklarını yere vurur.) Ağustos böcekleri ise şarkı söyleyebilir. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman elini mikrofona gibi yapar.) Ya da resim çizebilir.

(Rehber öğretmen/psikolojik danışman havada resim çizer gibi hareket eder.)

Şimdi ben karınca resmini gösterdiğimde karınca gibi, ağustos böceğini gösterdiğimde ağustos böceği gibi davranabilirsiniz.”

2. Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Ağustos Böceği-Karınca Etkinliği tamamlandıktan sonra öğrencilerin karşılaştıkları zorlayıcı yaşam olaylarında baş etme becerilerini kullanabilmeleri için Yardım Penceresi Masalını anlatır. **(Masalda örnekleri okurken EK-2’deki ilgili görselleri gösterir ve ses tonunun vurgulu ve ilgi çekici olmasına özen gösterir.)** Bu çerçevede rehber öğretmen/psikolojik danışman gruba şu açıklamaları yapar:

“Çocuklar az önceki oyundaki karınca ve ağustos böceği gibi bazı olaylar karşısında farklı farklı davranabiliriz, ne yapacağımızı bilemeyebiliriz. Bugün de size bununla ilgili bir masal anlatacağım.”

Zamanın birinde bir ülkede yardım penceresi varmış. Bilge insanlar, hayatında zor durumlar yaşayan ve ne yapacağını bilemeyen insanlara bu pencereden bakar ve onlara yardım etmeye çalışmış. Günün birinde Nilüfer adında bir çocuk yardım penceresine gelmiş ve başlamış Bilge insanlara seslenmeye,

‘Bilge amcalaaar, Bilge teyzeleer bana yardım eder misiniz? En yakın arkadaşım bana küstü ama neden olduğunu bilmiyorum. Benimle konuşmadığı için çok üzgünüm.’

Bilge insanlar Nilüfer’in sesini duyunca hemen ona yardım etmek istemişler ve Nilüfer’e seslenmişler:

‘Merhaba Nilüfer, arkadaşınlabu konu hakkındakonuşarak nedenini öğrenebilir birlikte çözümler üretebilirsiniz. Çözüm yolu bulmakta zorlanırsanız bu konuyu sevdiğiniz ve güvendiğiniz insanlarla paylaşabilir onlardan fikir alabilirsiniz.’

Nilüfer duydukları karşısında çok heyecanlanmış ve hemen arkadaşının yanına gitmek istemiş. Bilge insanlara ‘Sizlere çok teşekkür ederim. Buraya gelmek iyi bir fikirmiş.’ diye seslenmiş. Bilge insanlar ‘Bize güvenip buraya gelerek sorunun için destek araman bizi çok mutlu etti. Kendine çok iyi bak.’ demişler. Nilüfer yardım penceresinden mutlu bir şekilde ayrılmış. Haydi şimdi sıra sizde çocuklar! Birazdan size pencereden bazı zorluklar yaşayan insanları göstereceğim. Sizler de onlara ne yapacakları konusunda yardım etmeye hazır olun. Hatırlıyor musunuz? Geçen hafta sizler zorlandığınız zamanlarda neler yapabileceğinizi öğrenmiştiniz.

İlk pencere sizin için açıldı.

(Rehber öğretmen/psikolojik danışman örnekleri verirken örnekteki durum ve duyguya uygun vurgulamalar yapar.)

- Bu Esra, Esra'nın karşısına kocaman bir köpek çıkmış, ne yapacağını bilememiş. Sizce ne yapmalı?
 - Bu pencerede görünen Aydoğan, arkadaşları ile saklambaç oynarken biraz uzaklaşmış ve tanımadığı biriyle karşılaşmış. Ona arkadaşlarını sormuş, yabancı onu götürebileceğini söylemiş, çocuk yabancı ile giderken uzaklaştığını fark etmiş. Sizce ne yapmalı?
 - Bu penceredeki Bircan, evde annesi diğer odadayken mutfığa girerek abur cubur sepetindeki yiyeceklerin hepsini yemeye başlamış. O kadar çok yemiş ki karnı çok ağrımış. Sizce ne yapmalı?
 - Bu Baki, parkta gezerken farklı bir oyun oynayan çocuklarla karşılaşmış onlarla oynamak istemiş, fakat çocuklar onu aralarına almamış ve dalga geçmişler. Sizce ne yapmalı?
 - Bu Bahtiyar, sınıfta öğretmeni tarafından konuşması istendiğinde heyecanlandığı için en arka sıraya oturmuştur. Bu kez de kendini yalnız hissetmiştir. Sizce ne yapmalı?
 - Ayşe Sibel, uzun zamandır birlikte yaşadığı kuşunun o sabah ölmediğini ve sırt üstü yattığını görmüştür ve ne yapacağını bilememiştir. Sizce ne yapmalı?"
- (Rehber öğretmen/psikolojik danışman bu soruda grup öğrencilerinin özelliklerine göre örneği "Ayşe Sibel, uzun zamandır birlikte yaşadığı kuşunun pencereden kaçtığını görür. Ne yapacağını bilemez. Sizce ne yapmalı?" şeklinde sunabilir.)

3. Masalın ardından aşağıda örnek sunulan ya da amaca uygun şekilde oluşturulacak sorularla rehber öğretmen/psikolojik danışman öğrenciler arasında etkileşimi başlatır.

- Kocaman bir köpek gördüğünüzde siz nasıl davranırsınız?
- Yabancı biri sizi bir yere götürmeyi teklif ederse nasıl davranırsınız?
- Sınıfta kendinizi yalnız hissederseniz nasıl davranırsınız?
- Sevdığınız bir oyuncak ya da hayvanı kaybetmeniz nasıl davranırsınız?

	• Arkadaşlarınız sizi oyuna almadığında nasıl davranırsınız? • Siz zor durumda kalsanız yardıma kimi çağırırsınız? • Kendinizi zor durumda hissederseniz nereye gidersiniz? • Kendinizi zor durumda hissederseniz neler yapmak istersiniz. 4. Etkileşimin ardından aşağıdaki açıklama ile rehber öğretmen/psikolojik danışman oturumu sonlandırır. "Bugün sizinle birlikte olmak benim için çok güzeldi. Ağustos Böceği-Karınca Oyunu oynadık, Yardım Penceresi Masalını dinledik. Bazı olaylar karşısında nasıl davrandığımızı düşündük. Peki, evde ailenizle de bir oyun oynamaya ne dersiniz? (EK-3'teki örnek gösterilir.) Bu kâğıtları sizin için hazırladım. Bakın, Deva hasta olmuş ve hemen yanına hasta olunca yaşadıklarını yazmış. Bu hafta siz de evlerinizde konuştuğumuz olaylara benzer şeyler yaşadığımızda elimde gördüğünüz (EK-3'teki boşluklar gösterilir.) bu boşluklara ne yaşadığınızı ve nasıl davrandığınızı yazabilir ya da çizebilirsiniz. Bunları yaparken geçen hafta kullandığınız kartlardan yardım alabilirsiniz. (Baş etme listesi gösterilir.)"
Değerlendirme	• Oturumun ardından paylaşılacak Öğretmen Gözlem Formunu (EK-6) özel eğitim/ sınıf rehber öğretmeni, öğrencileri bir hafta boyunca gözlemleyerek doldurur. • Oturumun ardından paylaşılacak Veli Gözlem Formunu (EK-7) veli öğrenciyi bir hafta boyunca gözlemleyerek doldurur.
Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman'a Not	• Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Ağustos Böceği-Karınca etkinliğinde öğrencilerin tek tek uygulama yapmalarına dikkat eder. Zorlanmaları halinde destek olur. Uygun ifadelerle pekiştirir. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Yardım Penceresi Masal Etkinliği öncesinde EK 2'deki ilgili görselleri masal sırasında öğrencilere göstermek üzere keserek hazırlar. Her masal kartından sonra öğrencilerden cevaplar alır ve uygun cevaplarla pekiştirir, cevap verememeleri halinde gerekli ipuçlarını sunar. Tüm örnek durumlar için süreç benzer şekilde devam eder. Rehber öğretmen/psikolojik danışman ihtiyaç duyması halinde gruba özgü yeni masal kartları ekler.

- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin takip etme hızlarını ve dikkat süreçlerini göz önünde bulundurarak uygulamayı gerçekleştirmelidir. Kelimeleri tane tane okumalı, özellikle kazandırılmaya çalışılan davranışı vurgulu ifade etmelidir. Gerekli yerlerde örneklerle somutlaştırmaya ve tekrara yer vermelidir.
- Yardım Penceresi Masalındaki etkileşim sürecinde rehber öğretmen/psikolojik danışman, soruları yavaş yavaş sorup görsellerle destekler ve verilen cevapları uygun tepkilerle pekiştirir. Cevap gelmemesi halinde otumlardan örnekler varsa öğrencileri örneklerle destekler.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, velileri oturumun konusu ile ilgili bilgilendirir, ev ödevi konusunda evde velinin etkinliğe katılarak öğrencilere uygun rol model olmasını destekler.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturuma dair veli ile öğretmenleri oturum becerilerine dair bilgilendirme ve desteklemeye yönelik hazırlanan Haftalık Öğretmen (EK-4) ve Veli (EK-5) Postasını uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırır.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman oturuma dair veli ile öğretmenlere, oturum becerilerini değerlendirmeleri için hazırlanan Öğretmen Gözlem Formunu (EK-6) ve Veli Gözlem Formunu (EK-7) uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırır.

EK-1// Ağustos Böceği-Karınca Kartları

EK-2// Yardım Penceresi Masal kartları

Nilüfer'in hikayesi burada anlatılır.

Esra'nın karşısına kocaman bir köpek çıkmış, ne yapacağını bilememiş. Sizce ne yapmalı?

Aydoğın, arkadaşları ile saklambaç oynarken biraz uzaklaşmış tanımadığı biriyle karşılaşmış. Ona arkadaşlarını sormuş, yabancı onu götürebileceğini söylemiş, çocuk yabancı ile giderken uzaklaştığını fark etmiş. Sizce ne yapmalı?

Bircan, evde annesi diğer odadayken mutfığa girerek abur cubur sepetindeki yiyeceklerin hepsini yemeye başlamış. O kadar çok yemiş ki karnı çok ağrımış. Sizce ne yapmalı?

Baki, parkta gezerken farklı bir oyun oynayan çocuklarla karşılaşmış onlarla oynamak istemiş, Fakat onlar onu aralarına almamış dalga geçmişler. Sizce ne yapmalı?

Bahtiyar, sınıfta öğretmeni tarafından konuşması istendiğinde heyecanlandığı için en arka sıraya oturmuştur. Bu kez de kendini yalnız hissetmiştir. Sizce ne yapmalı?

Ayşe Sibel, uzun zamandır birlikte yaşadığı kuşunun o sabah ötmediğini ve sırt üstü yattığını görür. Ne yapacağını bilemez. Sizce ne yapmalı?

Ayşe Sibel, uzun zamandır birlikte yaşadığı kuşunun pencereden kaçtığını görür. Ne yapacağını bilemez. Sizce ne yapmalı?

EK-3// Baş Etme Günlüğü

Günler	Ne yaşadın ?	Nasıl davrandın ?
Pazartesi		Pazartesi günü hasta oldum. Doktora gidince biraz heyecanlandım ama annemle babam yanımda olunca korkmadım. Okula gidemediğim için öfkelen dim. İyi olana kadar hiçbir şey yapmak istemedim. Anneme sarıldım. Sevdiiğim oyuncağımla oynadım.
Salı		
arřamba		
Perřembe		
Cuma		
Cumartesi		
Pazar		

EK-4 // HAFTALIK ÖĞRETMEN POSTASI

1

Öğrencilerin zorlandıkları durumlara farklı bakış açılarından yaklaşarak çözüm seçenekleri üretebilmeleri önemlidir.

Bugünkü etkinliğimizde öğrencilerin zorlayıcı yaşam olaylarını ifade edebil-meleri ve farklı bakış açıları geliştirebilmelerini amaçladık.

Öğrencilerin baş etme becerilerini kullanabilmeleri için alıştırmalar yaptık. Bu becerileri kalıcı hale getirebilmek ve yaşamlarında uygulayabilmelerini sağla-mak için sizin de desteğiniz önemlidir.

2

Çocuklar en iyi rol model olarak öğrenirler. Sizler de zaman zaman karşılaştığınız zorlayıcı durumlara nasıl yaklaştığınızı anlatarak onlara rol model olabilirsiniz.

3

Öğrencilerinizin karşılaştığı zorlayıcı durum-lar karşısında bir önceki etkinlikte gördük-leri baş etme listelerine bakmalarını sağla-yabilirsiniz. Ona iyi gelen aktivitelere karşı farkındalık kazandırabilirsiniz. Ona iyi gele-cek olumlu düşünceleri üretmesine dair motivasyonunu arttırabilirsiniz.

4

Öğretmen gözlem formunu doldurup rehber öğretmen/psikolojik danışmana teslim edebilirsiniz.

EK-5 // HAFTALIK VELİ POSTASI

1

Çocuklar zaman zaman duygularını zorlayan yaşam olaylarıyla karşılaşabilirler. Bunun sonucunda çocukların duygudurumlarında ve davranışlarında değişiklikler gözlenebilir.

2

Çocukların olaylara olan bakış açılarını geliştirerek çözüm için farklı seçenekler üretebilmelerini sağlamak önemlidir. Bugünkü etkinliklerde çocukların karşılaştıkları zorlayıcı yaşam olaylarını ifade edebilmelerini ve farklı seçenekler üreterek baş etme becerilerini geliştirmelerini sağlamayı amaçladık. Bu becerilerini yaşamlarında kullanabilmeleri için desteğiniz önemlidir.

3

Çocuğunuzun zorlandığı olayları ifade edebilmeleri konusunda onları cesaretlen-direbilirsiniz. Çocuğunuzla oynadığınız oyunlarda oyun içinde gelişen problemlerde geliştirdiği çözüm önerileri olduğunda destekleyebilirsiniz. Örneğin kurduğu oyunda arabası kaza yapınca polisi aramışsa bu davranışını fark edebilir ve tebrik edebilirsiniz. Senaryo kartları kullanıp çeşitli olaylar üzerinde konuşabilir ya da

4

Sizlerin gün içinde yaşadığınız olaylara yönelik kullandığınız yapıcı çözümleri çocuğunuza aktarmanız onun için uygun rol model olabilir.

ETKİNLİK KUTUCUĞU

Sizlere gönderdiğimiz baş etme günlüğüne çocuklarınızın zorlandıkları durumları ve nasıl davrandıklarını çizmeleri ya da yazmaları konusunda onlara rehberlik etmeniz gerekmektedir. Bir önceki oturumdaki baş etme listesini hatırlatabilir, listeden faydalanabilirsiniz. Bir haftalık gözlemlerinizi veli gözlem formunu doldurup rehber öğretmen/psikolojik danışmana teslim edebilirsiniz.

EK-6 // 4. OTURUM

Öğretmen Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Oturumun, öğrencilerin zorlandıkları yaşam olaylarını ifade etmelerinde etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
2. Oturumun, öğrencilerin zorlandıkları yaşam olayları karşısında farklı çözümler üretmelerinde etkili olduğunu gözlemledim.	()	()
3. Oturumun, öğrencilerin arkadaşlarına zorlayıcı yaşam olaylarına yönelik çözüm önerileri sunmasında katkı sağladığını gözlemledim.	()	()
4. Oturumun, öğrencilerin zorlandıkları yaşam olaylarında çevrelerinden yardım istemelerini kolaylaştırdığını gözlemledim.	()	()
5. Oturumun, öğrencilerin farklı baş etme becerilerini kullanmalarını sağladığını gözlemledim.	()	()
Varsa eklemek istedikleriniz:		

EK-7 // 4. OTURUM

Veli Gözlem Formu

	EVET	HAYIR
1. Çocuğumun zorlandığı yaşam olaylarını ifade ettiğini gözlemledim.	()	()
2. Çocuğumun zorlandığı yaşam olayları karşısında farklı çözümler ürettiğini gözlemledim.	()	()
3. Çocuğumun zorlandığı yaşam olayları olduğunda yakın çevresinden yardım istediğini gözlemledim.	()	()
4. Çocuğumun zorlandığı yaşam olaylarında farklı baş etme becerileri kullandığını gözlemledim.	()	()
5. Çocuğumun yakın çevresindeki bireylerin yaşadığı zorlayıcı olaylara karşı çözüm önerileri ürettiğini gözlemledim.	()	()
6. Çocuğumun Baş Etme Günlüğü ev ödevine ilgili olduğunu gözlemledim.		
Varsa eklemek istedikleriniz:		

5.OTURUM

Oturumun Adı	Gruba Veda
Oturumun Amacı	Bu oturumda, öğrencilerin grup sürecini gözden geçirmeleri ve süreçten olumlu duygularla ayrılmaları amaçlanmaktadır.
Kazanım	• Öğrenciler grup sürecinin bittiğini fark eder. • Öğrenciler ilgili oturumları hatırlar.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	• EK-1: Hatırlatıcı Kartlar • EK-2: Veda Rozeti Kartları
Danışma Süreci • Sürecin değerlendirmesi • Gruba veda etkinliği	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman tüm öğrencileri karşılayarak grup düzeninin oluşmasını sağlar. Ardından bir önceki haftayı özetler. Bir önceki hafta öğrencilerin ailesi ile birlikte yaptıkları ev ödevini değerlendirerek uygun geri bildirimler verir. 2. Rehber öğretmen/psikolojik danışman, gruba şu açıklamaları yapar: "Bugün son kez bir aradayız. Sizlerle çok eğlenceli günler geçirdik. Bugün, sizlerle geçirdiğimiz zamanda neler yaptığımızı birlikte hatırlamaya ne dersiniz?" 3. Açıklamanın ardından rehber öğretmen/psikolojik danışman, her oturumu hatırlatacak kartları (EK-1) sırasıyla göstererek geçmiş oturumları ana hatları ile özetler. Her oturum özetinin ardından öğrencilere, "Peki bu oturumda sizin aklınızda kalan nedir?" sorusunu sorar ve onların süreci değerlendir-melerini sağlar. Rehber öğretmen/psikolojik danışman ihtiyaç duyması halinde hatırlatıcı ipuçları kullanabilir ve cesaretlendirme becerisi ile destekleyebilir.). Grup süreci gözden geçirildikten sonra rehber öğretmen /psikolojik danışman, öğrencilerin olumlu duygularla süreci sonlandırmaları amacı ile gruba veda etkinliğine geçer.

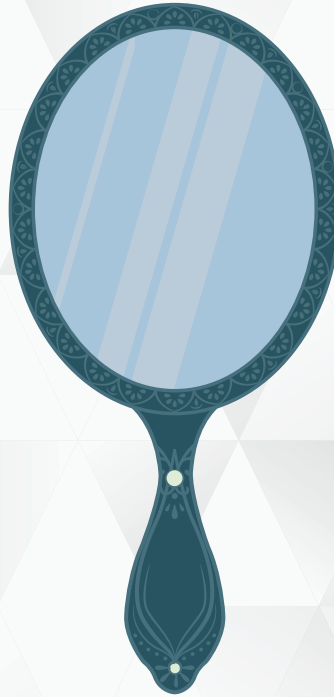
	Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturumlarda öğrencilerin güçlü yanlarını gözlemlemesi halinde (Rehber öğretmen/psikolojik danışman EK-2' yer alan veda rozetine yazabilir ya da öğrencinin fotoğrafı varsa üzerine yapıştırabilir.) onları vurgulayarak öğrencilere tek tek veda rozetlerini takar. Ardından oturumlar bitse bile masadaki kahramanların unutmamalarını söyler ve kendiler-inin yaptığı çalışmaları istedikleri zaman tekrar yapabilecekleri konusunda öğrencileri bilgilendirir. Özetlemenin ardından oturumu sonlandırır.
Değerlendirme	• Son oturum tamamlandıktan sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman, gruptaki öğrencilerin velilerine ve öğretmenlerine yönelik bir değerlendirme oturumu planlanır. Süreç boyunca doldurulan gözlem formları ile oturuma gelmeleri konusunda hatırlatıcı bir paylaşım yapar. Değerlendirme oturumunda veli ve öğretmenlerin süreçteki desteklerini vurgular ve ihtiyaç duydukları beceriler konusunda onları destekler.
Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman'a Not	• Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturum öncesinde EK-1'de bulunan görselleri işaretli yerlerden keserek oturuma hazır hale getirir. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin takip etme hızlarını ve dikkat süreçlerini göz önünde bulundurarak uygulamayı gerçekleştirmelidir. Kelimeleri tane tane okumalı, özellikle kazandırılmaya çalışılan davranışı vurgulu ifade etmelidir. Gerekli yerlerde örneklerle somutlaştırmaya ve tekrara yer vermelidir. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturum öncesinde EK-2'de yer alan veda rozetlerini keserek hazırlar. Rozetlere öğrencilerin isimleri yazılabilir ya da öğrencinin fotoğrafı yapıştırılabilir. • Rehber öğretmen/psikolojik danışman, öğrencilerin güvenliği açısından veda rozetlerini takarken yapışkanlı kâğıt ya da çatal iğne tercih etmelidir.

EK-1// Hatırlatıcı Kartlar

1. Oturum

2. Oturum

3. Oturum

4. Oturum

EK-2// Veda Rozeti Kartları

MODÜL İ:

Oturumun Adı	İstismar ile Baş Etme Becerileri
Oturumun Amacı	Bu oturumda, üyelerin cinsel istismara karşı baş etme becerilerini bilmeleri ve kullanmaları amaçlanmaktadır.
Kazanım	• Üyeler güvende hissetmedikleri davranış ve olayları ifade eder. • Üyeler cinsel istismara yönelik durum ya da davranış karşısında baş etme becerilerini kullanır.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	• EK-1: Kırmızı Işık ve Yeşil Işık Kartları • EK-2: Dur- Geç Durum Kartları • EK-3: Koruyucu Kalkanım Masal Kartları • EK-4: Koruyucu Kalkanım Formu
Danışma Süreci	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman tüm üyeleri karşılayarak grup düzeninin oluşmasından sonra gruba şu açıklamaları yapar: “Merhaba çocuklar, daha önce sizlerle birlikte masallar okuyup güzel etkinlikler yapmıştık ve çok eğlenmiştik. Son bir araya geldiğimizde ise grup arkadaşlarımızla vedalaşmıştık. Bugün sizinle birlikte yine güzel bir etkinlik yapacağız. Sizi yeniden gördüğüm için çok sevinçliyim. Şimdiye kadar yaptığımız etkinliklere çok güzel katıldınız. Bugün sizinle yeniden güzel vakit geçirmek için buradayım. Buraya gelmeden önce trafikte kırmızı ve yeşil ışıklar dikkatimi çekti. Kırmızı ışıkta durulup yeşil ışıkta geçiliyor. Bu sayede insanlar da arabalar da gitmek istedikleri yere güvenli şekilde ulaşabiliyor. Bazı zamanlar bizim de kendimizi güvende hissetmek için kırmızı ışık gibi “Dur!” dememiz gerekebilir. Örneğin güvenmediğiniz ve tanımadığınız biri sizi bir yere götürmek istediğinde, size dokunmak istediğinde kırmızı ışık gibi “Dur!” Bazen ise tanıdığınız kişiler olsa bile size istemediğiniz bir şekilde dokunmaya çalışan herkese “kırmızı ışık” gibi “Dur” diyebilirsiniz. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman, EK-1’deki kırmızı ışık görselini öğrencilerin göreceği şekilde tutar.) Bazen de güvende hissetmek için ya da iyi olmak için başkalarının size yaklaşmasına izin vermeniz gerekebilir. Örneğin; ailenizle hastaneye gittiğinizde doktorun ateşinize bakması gibi.

Okulda bazen öğretmeninize sarılmanız gibi. Böyle zamanlarda trafikteki yeşil ışık gibi size yaklaşımlarına izin verirsiniz. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman EK-1'deki yeşil ışık görselini öğrencilerin göreceği şekilde tutar.)

Şimdi sizinle bir oyun oynamak istiyorum. Hepiniz için birer yeşil ve kırmızı ışık getirdim. Birazdan size cümleler okuyacağım. Bu cümlelerde 'Siz olsanız yeşil ışık mı, kırmızı ışık mı dersiniz?' diye soracağım. Siz de eğer kırmızı ışığı gösterirseniz 'Duurr!' diyeceksiniz, yeşil ışığı gösterirseniz 'Geeeç!' diyeceksiniz. Hadi başlayalım!"

(Rehber öğretmen/psikolojik danışman EK-2'deki durum kartlarını göstererek örnekleri somutlaştırır.)

- Ailemle pikniğe gittik. Kardeşim bana sarılmak istedi.
- Bahçedeki küçük kedi yanıma gelerek beni sevmek istedi.
- Okul çıkışı tanımadığım biri sevdiğim yemeği alacağını söyleyerek beni yanına çağırdı.
- Arkadaşım istemediğim halde bana sarılmak istedi.
- Otobüste biri beni kucağına oturtmak istedi.
- Hasta olduğum için doktora gittim. Doktor annemin yanında karnımı kontrol etmek istedi.
- Kabinler dolu olduğu için annem yeni bir pantolonu başka insanların görebileceği bir yerde denetmek istedi.
- Arkadaşımla dışarıda gezerken tanımadığım birileri çok tatlı olduğumu söyleyerek beni öpmek istedi.
- Benden büyük olan biri ona dokunmamı istedi. Bunun bir oyun olduğunu söyledi.
- Arkadaşımla bahçede oynarken düştüm, bacağım kanadı. Nöbetçi öğretmen kanayan yere bakmak istedi.
- Arkadaşlarım tuvalette oyun oynamak istedi. Tuvalette kıyafetimizi çıkarma oyunu oynayacağımızı söyledi.
- Benden büyük olan öğrenciler beni okulda kimsenin gitmediği bir yere çağırdı.

2. Dur Geç etkinliğinin ardından rehber öğretmen/psikolojik danışman, "Ne zaman yeşil ışık yakıp 'Geç', ne zaman kırmızı ışık yakıp 'Dur' diyeceğimizi öğrendik. Şimdi de bir masal dinlemeye hazır mısınız?" der. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman EK-2'deki görsellerden faydalanarak öğrencilerin masalı somutlaştırmasını destekleyerek okumaya başlar.)

"Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde Boncuk adında bir çocuk yaşarmış. Boncuk; karanlıktan, sıcak olup yakar diye güneşten, ıslatır diye yağmurdan, hasta eder diye rüzgârdan, tanıdığı tanımadığı insanların ona zarar vermesinden, ona istemediği şeyler yapılmasından ve yaptırılmasından çok korkarmış. Bir gün yine korkarak dolaşırken neşe içinde gezen bir çocukla karşılaşmış ve onun neşesine çok şaşırmış. Bu çocuk güneşten, rüzgârdan hiç korkmuyor gibi geziyormuş. Başta biraz korksa da onun yanına gitmiş, kendisinin her şeyden korktuğunu anlatmış. Çocuk ona gülümsemiş 'Bir zamanlar ben de her şeyden korkardım. Çünkü bazı insanlar bana zarar vermişti. Kendimi korkmuş ve utanmış hissediyordum. Bu duygularla baş edemeyince Yardım Penceresine gitmeye karar verdim. Oradaki Bilgelere durumu anlattığımda bana suçlu olmadığımı, başıma gelenleri güvendiğim insanlara anlatırken utanmamam gerektiğini söylediler. Bunun sonucunda kendimi daha güvende ve iyi hissettim ve bana koruyucu kalkandan bahsettiler. Ben de onlara heyecanla 'Koruyucu kalkan da nedir?' diye sordum. Onlar da bana koruyucu kalkanın bizim zor durumda kalmamızı önlediğini ve bize zarar gelmesini engellediğini söylediler. Ardından bana koruyucu bir kalkan hediye ettiler. Hadi gel sana da bu koruyucu kalkanımı göstereyim.' demiş. Boncuk tanımadığı için gitmek istememiş hemen annesine gitmiş onu da yanına almış üçü birlikte yola çıkmışlar. Hava sıcak olmaya başlamış çocuk hemen koruyucu kalkanından bir şapka ve güneş kremi çıkarmış. Biraz sonra yağmur yağmış, çocuk hemen şemsiyesini açmış, rüzgâr çıkmış hırkasını giymiş, hava kararmaya başlayınca da el fenerini yakmış. Koruyucu kalkanı onu her türlü zorluktan koruyacak şeylerle doluymuş. Boncuk merak etmiş ve sormuş 'Koruyucu kalkanın seni insanlardan nasıl koruyor?'

- Çocuk gülümsemiş, 'Benim koruyucu kalkanımda tanıdığım ve güvendiğim insanlar vardır. Üzüldüğümde, korktuğumda yardıma ihtiyacım olduğunda onların yanına giderim. Eğer kaybolursam koruyucu kalkanıma güvenirim ve tanımadığım insanlarla bir yere gitmem, kalkanımdan ailemin numarasını verir ve onları aramalarını söylerim. 112 sihirli numaramdır. Arayıp koruyucum olan polislerden yardım isterim. Yapmak istemediğim bir şeye zorlarsa koruyucu kalkanımdaki sihirli kelimem 'HAYIR'dır.

Tüm gücümle 'HAYIR!' diye bağırırım. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman öğrenci-leri yüksek sesle "HAYIR!" diyerek bağtırmaya teşvik eder.) Tanımadığım ve güvenmediğim insanlar bana bir şeyler söyler, yapar ve bunun bir oyun ya da sır olduğunu söyleyip saklamamı isterlerse onlara inanmam ve koruyucu kalkanımdaki güvendiğim insanlara ne olduğunu anlatırım.

Benim koruyucu kalkanımda tanıdığım, güvendiğim insanlar, ailemin bilgileri, 112 sihirli numaram, koruyucu polislerim, Hayır! sihirli kelimem ve beni rahatsız eden sırları saklamamak var. Tüm bunlar beni güvende tutarlar. Peki senin koruyucu kalkanında ne var Boncuk?' diye sormuş çocuk. Boncuk şaşırılmış ne diyeceğini bilememiş. O da bir koruyucu kalkanı olsun istemiş. O günden sonra Boncuk da kendine koruyucu kalkan oluşturmuş. Hatta o kalkanla o kadar rahat ve güvende yaşamaya başlamış ki koruyucu kalkanı onun bir parçası haline gelmiş."

3. Masalın ardından aşağıda örnek sunulan ya da sizin belirlediğiniz uygun sorularla öğrenciler arasında etkileşim başlatılır.

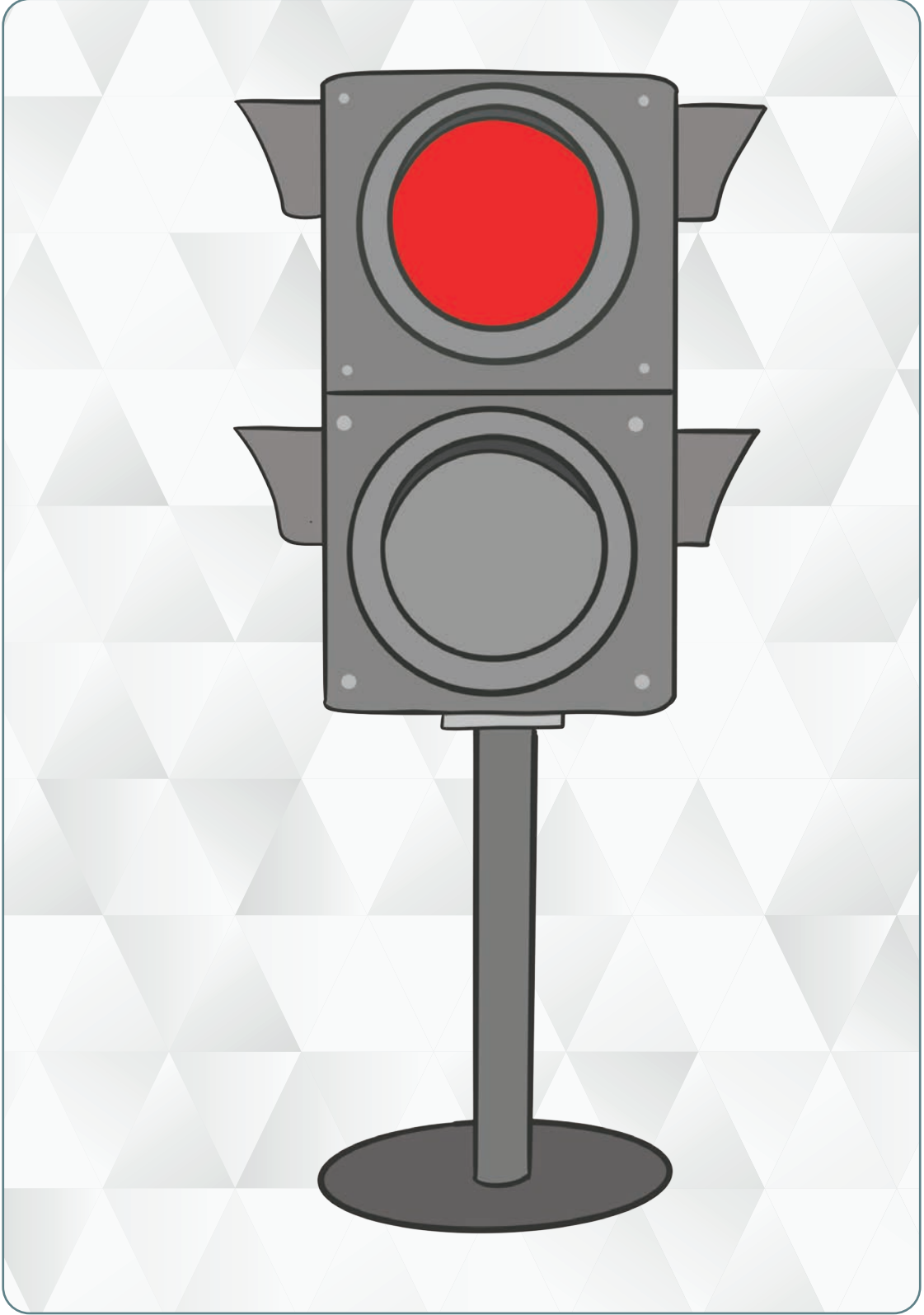
- Boncuk nelerden korkuyor?
- Boncuk'un gördüğü çocuğun koruyucu kalkanında neler var?
- Boncuk'un koruyucu kalkanında ne olmalı?
- Sizin koruyucu kalkanınız var mı? İçinde neler var? Kimler var?

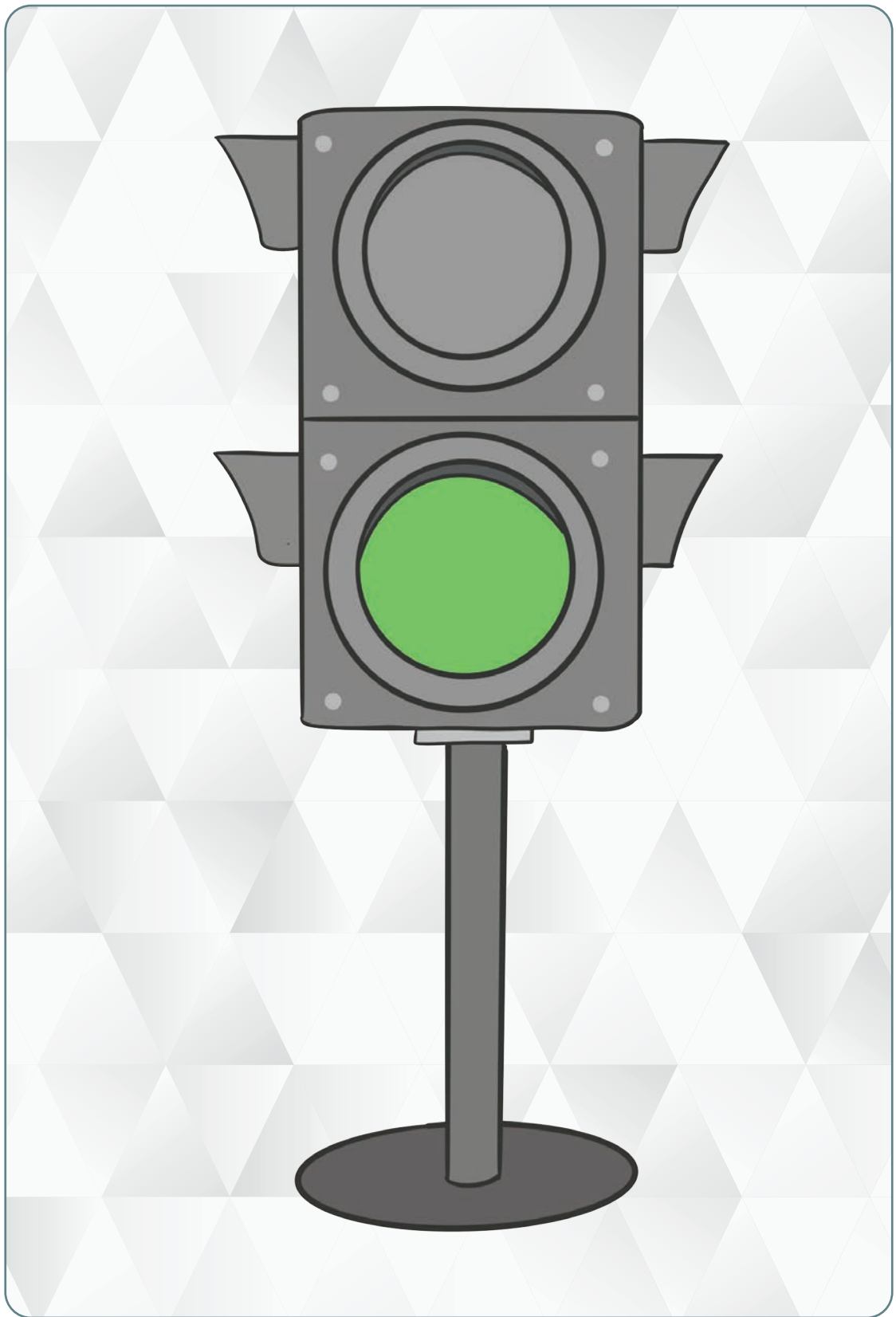
4. Etkileşimin ardından aşağıdaki açıklama ile rehber öğretmen/psikolojik danışman oturumu sonlandırır "Bugün sizinle birlikte olmak benim için çok güzeldi. Dur Geç oyunu oynadık, Koruyucu Kalkan masalını dinledik. Siz de ailenizle birlikte bir koruyucu kalkan hazırlamaya ne dersiniz? (Rehber öğretmen/psikolojik danışman EK-3'teki görseldeki boşluğu gösterir.) Resimdeki bu alana koruyucu kalkanınızda yer alacak kişileri ve davranışları yazabilirsiniz. Boncuk'un arkadaşı size "HAYIR" deme, sır saklamama ve yardım isteme güçlerini ve 112 sihirli numarasını hediye etmiş. Geri kalanını da siz ailenizle birlikte doldurabilirsiniz." birlikte doldurabilirsiniz."

Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman'a Not

- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Dur Geç etkinliği öncesinde öğrenci sayısı kadar kırmızı ve yeşil ışık görseli çıkarıp keserek hazır hale getirir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Öğrencilerin Dur Geç etkinliğinde aynı anda konuşmasını engellemek için uygun destek verir, ipucu sunar. Öğrencilerin katılmalarını uygun becerilerle "cesaretlendirme, asgari düzeyde teşvik" destekler. Durum örneklerine yaşantı odaklı güncel cümleler ekleyebilir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Dur Geç etkinliğinde verilen örnek olayların hem kız hem de erkek öğrencilerin başına gelebileceğini vurgular.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin takip etme hızlarını ve dikkat süreçlerini göz önünde bulundurarak uygulamayı gerçekleştirmelidir. Kelimeleri tane tane okumalı, özellikle kazandırılmaya çalışılan davranışı vurgulu ifade etmelidir. Gerekli yerlerde örneklerle somutlaştırmaya ve tekrara yer vermelidir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Koruyucu Kalkanım etkinliğinde ebeveynleri konu ile bilgilendirir ve evde ailenin tüm bireylerinin etkinliğe katılarak öğrencinin güvendiği insanların listesini, iletişim adreslerini öğrenmelerini ve masadaki ilgili becerileri kazanmalarını destekler.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturumun ardın-dan Koruyucu Kalkanım Formu'nu veliye uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırır.
- Grup oturumu sırasında, öğrencinin kendisi ya da başkasına ilişkin cinsel istismar ile ilgili paylaşımında bulunması durumunda, rehber öğretmen/psikolojik danışman çocuğun gizliliğini, güvenliğini ve iyilik halini korumak için oturum sonrasında öğrenciyle bu durumu özel olarak ele almalıdır.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturuma tek öğrenci katılması halinde süreç boyunca 'siz' ifadelerini 'sen' olarak değiştirerek uygular.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın grup oturumu sırasında öğrencinin psikolojik olarak güçlük yaşadığına ilişkin belirtileri (konuşmama, göz temasından kaçınma, geri çekilme veya hareket etme gibi) fark etmesi halinde, ilgili öğrenci ile grup oturumundan sonra bireysel bir oturum gerçekleştirmesi önerilir.

EK-1// Dur – Geç Etkinliği

EK-2// Dur-Geç Etkinliği Durum Kartları

Ailemle pikniğe gittik. Kardeşim bana sarılmak istedi.

Bahçedeki küçük kedi yanıma gelerek beni sevmek istedi.

**Okul çıkışı tanımadığım biri sevdiğim yemeği
alacağını söyleyerek beni yanına çağırdı.**

Arkadaşım istemediğim halde bana sarılmak istedi.

Otobüste biri beni kucağına oturtmak istedi.

Hasta olduğum için doktora gittim. Doktor annemin yanında karnımı kontrol etmek istedi.

Arkadaşımla dışarıda gezerken tanımadığım birileri çok tatlı olduğumu söyleyerek beni öpmek istedi.

Kabinler dolu olduğu için annem yeni bir pantolonu başka insanların görebileceği bir yerde denetmek istedi.

Benden büyük olan biri ona dokunmamı istedi. Bunun bir oyun olduğunu söyledi.

**Arkadaşlarımla bahçede oynarken düştüm
bacağım kanadı. Nöbetçi öğretmen kanayan
yere bakmak istedi.**

Arkadaşlarım tuvalette oyun oynamak istedi. Tuvalette kıyafetimizi çıkarma oyunu oynamak istediğini söyledi.

Benden büyük olan öğrenciler beni okulda kimsenin gitmediği bir yere çağırdı.

EK-3// Koruyucu Kalkanım Masal Kartları

112

HAYIRRR...

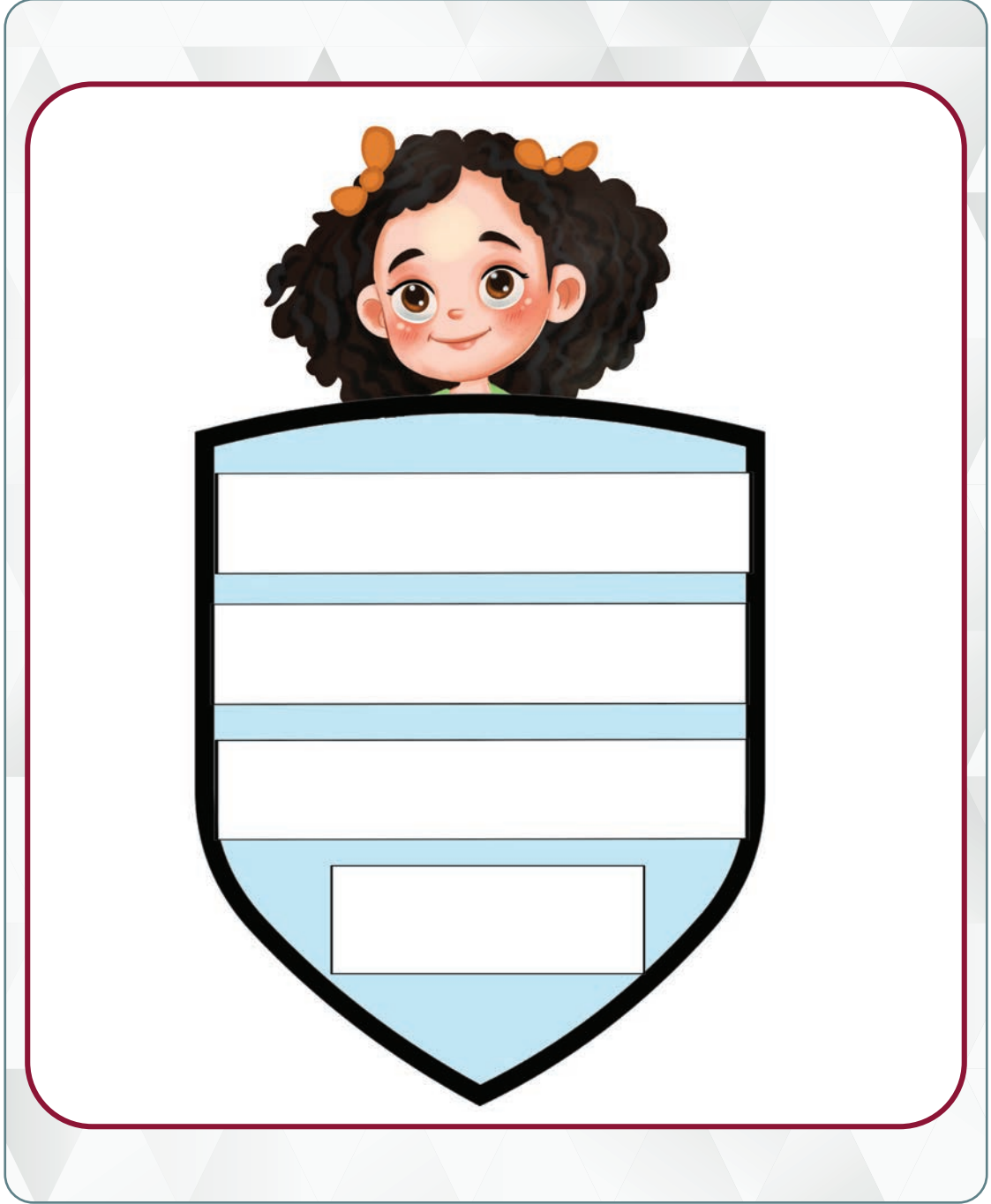

EK-4// Koruyucu Kalkanım Formu

ETKİNLİK AÇIKLAMASI: Boncuk'un arkadaşı size "HAYIR" deme, sır saklama ve yardım isteme güçlerini ve 112 sihirli numarasını hediye etmiş. Ailenizle birlikte resimdeki boş alanlara koruyucu kalkanınızda yer alacak kişileri ve davranışları yazabilirsiniz.

ETKİNLİK AÇIKLAMASI: Boncuk'un arkadaşı size "HAYIR" deme, sır saklama-
ma ve yardım isteme güçlerini ve 112 sihirli numarasını hediye etmiş. Ailenizle
birlikte resimdeki boş alanlara koruyucu kalkanınızda yer alacak kişileri ve
davranışları yazabilirsiniz.

MODÜL Y

Oturumun Adı	Yas Süreci ile Baş Etme Becerileri
Oturumun Amacı	Bu oturumda, öğrencilerin yas ve kayıp sürecine karşı baş etme becerilerini öğrenmeleri ve bu becerileri kullanmaları amaçlanmaktadır.
Kazanım	Öğrenciler yas ve kayıp sürecine yönelik durum ya da davranış karşısında baş etme becerilerini kullanır.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	• EK-1: Merhaba Elveda Etkinlik Kartları • EK-2: Güz ile Yaz Masalı Kartları • EK-3: Hatıra Albümü Formu
Danışma Süreci • Isınma Etkinlikleri: Merhaba Elveda • Güz ile Yaz Masalı • Etkileşim • Veli Destekleme Etkinliği: Hatıra Albümü	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman, tüm öğrencileri karşılayarak grup düzeninin oluşmasını sağlar. Sonrasında rehber öğretmen/psikolojik danışman şu açıklamaları yapar: “Merhaba çocuklar, daha önce sizlerle birlikte masallar okuyup güzel etkinlikler yapmıştık ve çok eğlenmiştik. Son bir araya geldiğimizde ise grup arkadaşlarımızla vedalaşıyorduk. Bugün sizinle birlikte yine güzel bir etkinlik yapacağız. Sizi yeniden gördüğüm için çok seviniyorum. Şimdiye kadar yaptığımız etkinliklere çok güzel katıldınız. Bugün sizlerle yeniden eğlenceli vakit geçirmek için buradayım. Sizi gördüğümde merhaba, ayrılırken bir dahaki görüşmemize kadar elveda diyorum ya, aklıma bir oyun oynamak geldi. Hayatımızda nelere merhaba ve elveda deriz.” (Rehber öğretmen/psikolojik danışman,, EK-1’deki Bebek-çocuk görselini öğrencilere gösterir.) Bebeğiniz büyüdünüz, şimdi okula geliyorsunuz. Bebekliğinize veda ettiniz, okula merhaba dediniz. Kışın hava soğuyunca yazlık kıyafetlerinize veda edip kalın elbiselerinize merhaba dediniz. Yaz geldiğinde ise kalın elbiselerinizle vedalaşıp ince elbiselerinize kavuşacaksınız. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman, EK-1’deki, kalın-ince kıyafet görselini öğrencilere gösterir.) Anaokuluna giderken farklı arkadaş ve öğretmeniniz vardı. Buraya gelirken bazı arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle vedalaştınız.

Burada yeni öğretmenlere ve arkadaşlara merhaba dediniz. **(Rehber öğretmen/psikolojik danışman, EK-1'deki anaokulu ve ilkokul ortamı görselini öğrencilere gösterir.)** Bazen de en güzel oyuncağınızın ya da bir şeyin kaybını, can dostunuz bir hayvanın ya da sevdiğiniz birinin ölümünü kabul etmek zorunda kalabilirsiniz. **(Rehber öğretmen/psikolojik danışman, EK-1'deki oyuncak, evcil hayvan ve insan görseli öğrencilere gösterir.)**

- Aranızda böyle bir durum yaşayan oldu mu?

- Bu durumu benimle/bizimle paylaşmak ister misin?"

2. Elveda Merhaba etkinliğinde cevapları aldıktan sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman, "Bugün en sevdiği arkadaşı ile vedalaşan Güz sizinle tanışmak istiyor, onu dinlemeye hazır mısınız?" der. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman, EK-2'deki görsellerden faydalanarak öğrencilerin masalı somutlaştırmasını destekleyerek okumaya başlar.)

Zamanın birinde Güz adında bir çocuk yaşarmış. O bebekken ailesi eve bir kuş almış. Adını Yaz koymuşlar. Güz ile Yaz birlikte büyümüş, çok iyi arkadaş olmuşlar. Zaman geçmiş ikisi de büyümüşler. Güz bir gün okuldan eve geldiğinde Yaz'a 'Ben geldim!' diye seslenmiş. Kuşunun neşeli ötüşünü duyamayınca doğruca kafesine koşmuş. Onu ilk kez sırtı yerde hareketsizce yatarken görünce şaşırılmış, oyun oynadığını sanmış, öpücük atmış, adı ile seslenmiş ama Yaz hareket etmemiş. Doğruca annesinin yanına gitmiş, 'Anne Yaz hareket etmiyor.' demiş. Annesi Yaz'ı avucunun içine almış. Artık Yaz hayatta değil, Güz'cüğüm diye cevap vermiş. Güz ağlamaya başlamış, 'Hayatta değil ne demek, artık benimle oynamayacak mı?' diye sormuş. Annesi Güz'ü kucağına almış, 'Evet yemini yiyemeyecek, su içemeyecek, nefes alıp neşe ile ötemeyecek. Şu an onsuz kalmanın seni üzdüğünün farkındayım. Ben de deden artık hayatta olmadığına böyle hissetmişim, ilk zamanlar sanki bir yerden çıkacak bana sarılacak diye düşünüyordum, sonra gittiği için ona kızdım. Ben üzülürken ya da öfkeliyken büyükannen (anneannen), teyzelerin, öğretmenim ve arkadaşlarım hep benim yanımdaydı. Onlarla konuştum. Üzüldüğümde onlara sarıldım, bazen canım hiç yemek yemek istemedi, bazen üzüntümden dolayı sebepsiz yere onlara bağırdım. Onlar hep benim yanımdalardı. Dedeni özlediğimde onun mezarını ziyaret ederdim, birlikte de gitmiştik ya. Aile fotoğraflarımıza bakardım, hatta bazen ona mektup bile yazardım. Şimdi Yaz'ı özlediğinde sen de üzülebilir hatta bazen öfkelenebilirsin. Biz senin yanındayız. İstersen onun için bir mezar hazırlayıp onu gömebiliriz, sen de onu ziyaret edebilirsin. Onun resmini çizebilirsin.

Birlikte söylemekten keyif aldığın şarkıları söyleyebilirsin.’ diye cevap vermiş. Güz gözyaşları içinde dinlemiş. Yaz ile vedalaşmış onu güzelce sarıp annesi ile bahçenin bir köşesine gömmüşler. İlk zamanlar özlediğinde ağlamış, annesi gözyaşlarını silmesi için mendil uzatıp sırtını okşamış. Babası Yaz ile Güz’ün fotoğraflarının olduğu bir albüm yapmış. Aradan günler geçmiş. Güz artık daha mutluymuş. Sabahları uyandığında Güz, penceresinden Yaz’ın mezarına bakıp ‘Merhaba’ diye selamlamış, okulda üzüldüğünde ya da sevindiğinde mezarına gidip anlatmış. Artık onu göremiyor, sesini duyamıyormuş ama onu her düşündüğünde yüzünde bir gülümseme oluşuyormuş.”

3. Rehber öğretmen/psikolojik danışman masalın ardından aşağıda örnek olarak sunulan ya da amaca uygun farklı sorularla öğrenciler arasında etkileşimi başlatır.

- Güz hangi duyguları yaşadı? (Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Duygulu Orman masalı hatırlatma kartlarından faydalanılır.)
- Güz, Yaz hayatını kaybettikten sonra nasıl davrandı?
- Güz’e ne söylemek isterdiniz?
- Aradan günler geçtikten sonra Güz Yaz’ı düşündüğünde neler hissetmiştir?
- Sizin de Güz gibi sevdiğiniz bir yakınınız hayatını kaybetti mi?
- Siz hayatını kaybettikten sonra ne yaptınız?
- Hangi duyguyu hissettiniz?
- O an ne yapmak istediniz?
- Kimin/kimlerin yanında olmak istediniz?
- Kime/kimlere sarılmak istediniz?

4. Etkileşimin ardından aşağıdaki açıklama ile rehber öğretmen/psikolojik danışman oturumu sonlandırır:

- “Bugün sizinle birlikte ‘merhaba ve elveda’ demenin önemini fark ettik. Güz ile Yaz’ın masalını dinledik. Siz de ailenizle birlikte sevdiğiniz özlediğiniz birinin (yakınınız, eşyanız, hayvanınız, bitkiniz) varsa fotoğraflarına bakmaya yoksa onun hakkında konuşup resim yapmaya ne dersiniz?”

**Rehber Öğretmen/
Psikolojik
Danışman'a Not**

- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Merhaba Elveda etkinlik kartlarını keserek etkinlik öncesinde hazır hale getirir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Merhaba Elveda etkinliği boyunca öğrencilerin aynı anda konuşmasını önlemek için uygun destek verir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin takip etme hızlarını ve dikkat süreçlerini göz önünde bulundurarak uygulamayı gerçekleştirmelidir. Kelimeleri tane tane okumalı, özellikle kazandırılmaya çalışılan davranışı vurgulu ifade etmelidir. Gerekli yerlerde örneklerle somutlaştırmaya ve tekrara yer vermelidir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, Durum örnekleri sırasında EK-1 Durum kartlarını göstererek anlatılan ifadeleri somutlaştırır. Öğrencilerin katılımlarını uygun becerilerle "cesaretlendirme, asgari düzeyde teşvik" destekler. Durum örneklerine yaşantı odaklı örnekler ekleyebilir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturum sonrasinda velileri konu hakkında bilgilendirir. Ailedeki tüm bireylerin etkinliğe katılarak öğrencinin kaybettiği nesne ya da kişi ile ilgili duygularını ifade etmesini ve ihtiyaç duyduğunda baş etme becerileri kazanmasını destekler.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturumun ardından özel eğitim/sınıf rehber öğretmeninden Hatıra Albümü Formunu (EK-3) veliye uygun yollarla (elektronik ortam, servis rehberi aracılığıyla, doğrudan elden vb.) ulaştırmasını talep eder.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, yası tutulan kişinin/nesnenin/hayvanın fotoğraflarını içerecek şekilde Hatıra Albümünün (EK-3) oluşturulması hakkında veliyi bilgilendirir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman oturuma tek öğrenci katılması halinde süreç boyunca 'siz' ifadelerini 'sen' olarak değiştirerek uygular.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın grup oturumu sırasında öğrencinin psikolojik olarak güçlük yaşadığına ilişkin belirtileri (konuşmama, göz temasından kaçınma, geri çekilme veya hareket etme gibi) fark etmesi halinde, ilgili öğrenci ile grup oturumundan sonra bireysel bir oturum gerçekleştirmesi önerilir.

EK-1// Merhaba Elveda Etkinliği

EK-2// Yaz ve Güz Masal Kartları

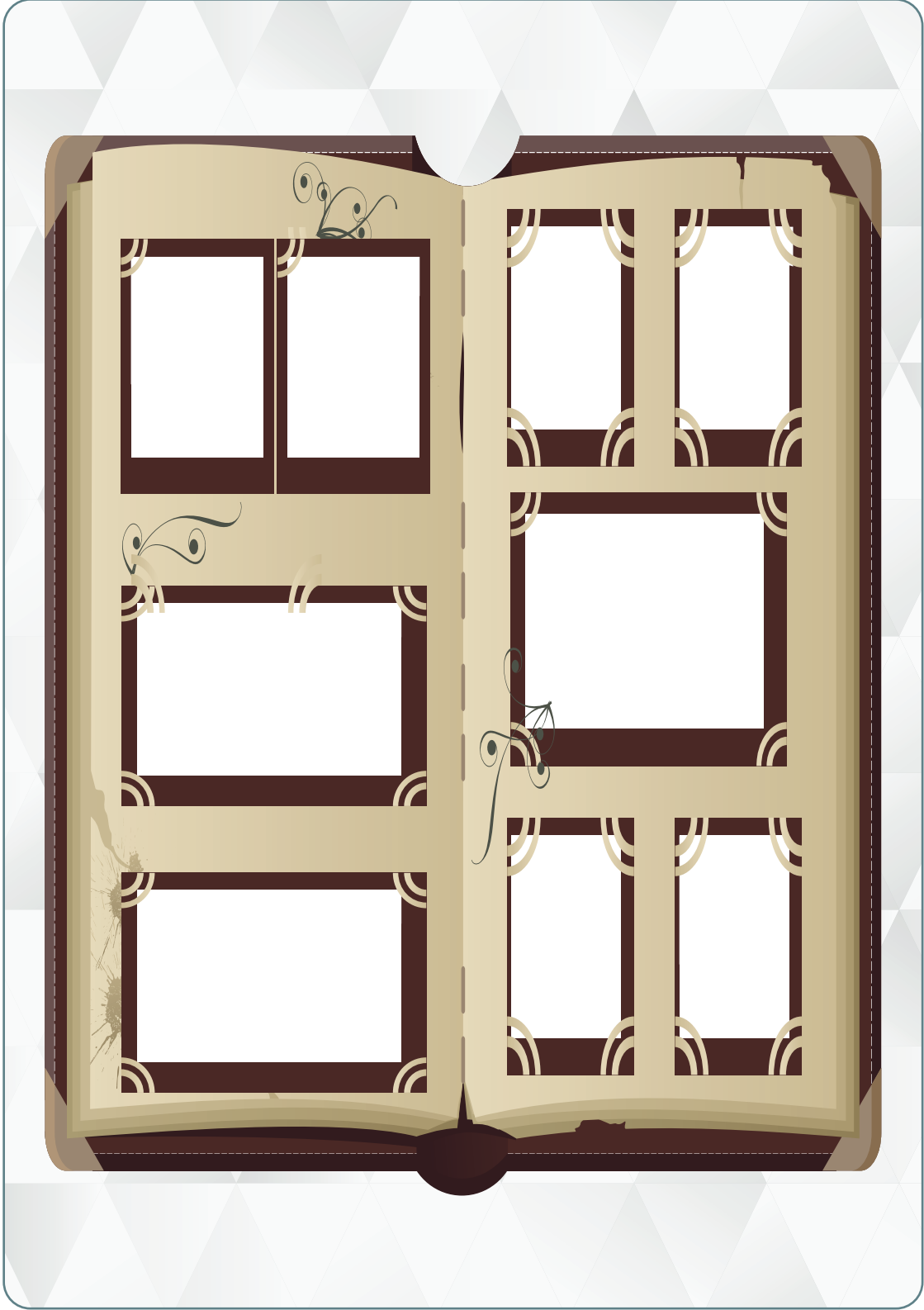

EK-3// Hatıra Albümü Örnek Tasarımı

MODÜL B

Oturumun Adı	Boşanma Süreci İle Baş Etme Becerileri
Oturumun Amacı	Bu oturumda, Öğrencilerin boşanma sürecinde ve sonrasında baş etme becerilerini bilmeleri ve kullanmaları amaçlanmaktadır.
Kazanım	Öğrenciler boşanma sürecinde ve sonrasında karşılaşılabilecekleri durum ya da davranışlar karşısında baş etme becerilerini kullanır.
Süre	Bir ders saati psikoeğitim oturumu
Araç-Gereç, Materyal	- EK-1: Bir Ellerim Birlikte, İki Ellerim Ayrı Yerde Etkinlik Kartları - EK-2: Bir Aile Masalı Masal Kartları - EK-3: Aile Albümüm Formu
Danışma Süreci - Sürecin değerlendirmesi - Gruba veda etkinliği	1. Rehber öğretmen/psikolojik danışman tüm öğrencileri karşılayarak grup düzeninin oluşmasından sonra gruba şu açıklamaları yapar: “Merhaba çocuklar, daha önce sizlerle birlikte masallar okuyup güzel etkinlikler yapmıştık ve çok eğlenmiştik. Son bir araya geldiğimizde ise grup arkadaşlarımızla vedalaştığımız. Bugün sizinle birlikte yine güzel bir etkinlik yapacağız. Sizi yeniden gördüğüm için çok sevincliyim. Şimdiye kadar yaptığımız etkinliklere çok güzel katıldınız. Bu yüzden sizi alkışlamak istiyorum. Haydi başlayalım. Ellerimiz bazen kendimizi anlatmak için bize yardım ederler. Sizi alkışlamak için iki elime ihtiyaç duyarım. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman Ek-1: alkış yapan çocukların görselini öğrencilerin göreceği şekilde tutar.) Size el sallayabilmek için ise ellerimin birbirinden ayrılması gerekir. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman Ek-1: El sallayan çocukların görselini öğrencilerin göreceği şekilde tutar.) Şimdi bir oyun oynayalım bir dediğimizde ellerimizi bir araya getirip alkış yapalım iki dediğimizde ellerimizi birbirinden ayırıp el sallayalım. Hazır mısınız?” Rehber öğretmen/psikolojik danışman öğrencilerle oyunu oynar.

2. Ardından rehber öğretmen/psikolojik danışman şu açıklamayı yapar:

“Çok güzel oynadınız hepinizi alkışlıyorum. Bazen ellerimiz gibi biz de anne-babamız, kardeşimiz, öğretmen ve arkadaşlarımızla bir araya geliriz. Bazen de ayrı yerlerde olmamız gerekir. Okula geldiğinizde ailenizden ayrılırsınız ama burada arkadaşlarınız ve öğretmeninizle bir araya gelirsiniz. Okul bittiğinde ise arkadaşlarınız ve öğretmeninizden ayrılıp evinizde ailenizle birlikte olursunuz. Tüm sevdiklerinizi aynı anda görmek isterseniz de bazen bu olmayabilir. Annenizle yaşıyorsanız babanızı bazı zamanlarda görmeniz gerekebilir. Ya da babanızla yaşıyorsanız her istediğiniz zaman anneniz yanınızda olmayabilir. Ama her ihtiyaç duyduğunuzda annenizi de babanızı da görebilirsiniz. Siz benzer şeyler yaşadınız mı?”

3. Bir Ellerim Birlikte, İki Ellerim Ayrı etkinliğinin ardından rehber öğretmen/psikolojik danışman “Şimdi sizi Yüksel’le tanıştırmak istiyorum. O da anne ve babasının ayrı evlerde yaşamaya başladığını öğrendiğinde ne yapacağını bilemiyor. Onun hikayesini dinlemeye hazır mısınız?” der. Rehber öğretmen/psikolojik danışman Ek 2’deki görsellerden faydalanarak öğrencilerin masalı somutlaştırmasını destekleyerek Bir Aile Masalını okumaya başlar.

- “Zamanın birinde bir yerde anne babası ile birlikte yaşayan Yüksel adında bir çocuk varmış. Akşamları birlikte yemek yer, hafta sonları pikniğe, alışverişe giderlermiş. Yüksel hasta olduğunda anne babası sabaha kadar başında beklermiş. Günler geçmiş, yaz olmuş, kış olmuş. Mevsimler değişmiş, Yüksel’in yaşadıkları da değişmiş. Yüksel zaten zaman zaman bazı şeyleri anlamakta çok zorlanıyormuş ama bu defa, olan bitene hiç anlam verememiş. Artık akşamları birlikte yemek yemiyorlarmış, hafta sonları ya annesi ile gezmeye ya babası ile alışverişe gidiyormuş. Hasta olduğunda anne babası sıra ile başında bekliyormuş. Yüksel ne olduğunu anlayamamış. Bir gün babası evdeki tüm eşyalarını toplayıp Yüksel’e bir şey demeden gitmiş, annesi de sorularına cevap vermemiş. Yüksel çok üzülmüş, benim yüzümden mi diye düşünmüş, bir gün okulda arkadaşına anlatmış başına gelenleri, arkadaşı gülmüş, ‘Benim annem babam da farklı evlerde yaşıyorlar. Annem geçen yıl beni alıp anneannelere geldi. Aradan biraz zaman geçince benimle konuştular.

Ayrı evlerde yaşıyoruz ama eskisi gibi kavga etmiyorlar, hatta bazen üçümüz birlikte bir şeyler yapıyoruz.’ demiş. Yüksel sevinmiş, anne- babasının onunla konuşmasını beklemiş. Gerçekten o hafta sonu beklediği olmuş, annesi, babası ve Yüksel bahçede en sevdiği ağacın altına oturmuşlar. Babası ‘Yüksel, seni üzdüğümüzü biliyorum. Biz annenle konuştuk. Artık birlikteyken yani aynı evde yaşarken, yemek yerken, televizyon izlerken, uyurken, gezerken eskiden olduğu gibi mutlu olamıyoruz. Hatta bazen birbirimizi üzüyoruz. Bu durumun seni de üzeceğini fark ettik. Artık annen ve baban olarak iki farklı evde yaşayacağız ama zaman zaman birlikte olacağız. Senin iki evde de yatağın, oyuncakların, giysilerin olacak. Zamanımız uygun olduğu sürece bir araya geleceğimiz zamanlar da olacak. Şuan olduğu gibi. Bu annenle ikimizin kararı ve senin bu kararla hiçbir ilgin yok. Biz annen baban olarak seni hep severiz ve yanında oluruz. Bazen sana kızgın davranırsak ya da üzgün görünürsek bunun seninle ilgili olmadığını bil. Hani sen okula başladığın ilk zamanlarda biraz zorlanmıştın. Annenle biz de yeni bir ev ortamına alışıyoruz. Senin de o güzel gülüşünle ve sarılışınla bize destek olacağını biliyorum.’ demiş. Annesi de ‘Bazen bize kızabilirsin. Neden aynı evde yaşamıyorlar diye üzülebilirsin. Böyle hissettiğin zaman babanla, benimle ya da ikimizle birden duygularını paylaşmanı istiyorum. Hatırlıyor musun bir keresinde tatile gittiğimizde oradan bir ağaç getirmiştik. Bahçemize dikmek istemiştik ama kurumuştur. Sen kızmıştın. Bir keresinde de piknikte bir köpek görüp eve getirmek istedin ama o gelmek istememişti. Bazen bizim istediğimiz şeyler karşı tarafın istemediği şeyler olabilir. Unutma ne olursa olsun seni çok seviyoruz.’ demiş ve Yüksel’e yanında getirdiği üçünün birlikte en sevdiği fotoğrafı hediye etmiş. Yüksel yine üzölmüş ama kendisinin suçlu olmadığını anlamış. O günden sonra her özlediğinde babasını görmek istediğini söylemiş. Üzöldüğünde, kızdığında anne babasına anlatmış. Zamanla iki farklı evde odası olmasına alışmış.”

4. Masalın ardından rehber öğretmen/psikolojik danışman aşağıda verilen sorularla öğrenciler arasında etkileşim başlatır.

- Yüksel hangi duyguları yaşadı?
- Yüksel’in yerinde olsanız hangi duyguları yaşadınız?
- Yüksel, babası evden ayrıldıktan sonra nasıl davrandı?
- Yüksel’in arkadaşı olsanız ona ne söylerdiniz?
- Anneniz babanız boşandığında siz neler yaptınız?
- Anne babanıza bir şey demek isteseniz ne söylerdiniz?

Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman'a Not

5. Etkileşimin ardından aşağıdaki açıklama ile rehber öğretmen/psikolojik danışman oturumu sonlandırır:

"Bugün sizinle birlikte Bir Ellerim Birlikte, İki Ellerim Ayrı oyununu oynadık. Bazen birlikte bazen ayrı olmanın normal olacağını fark ettik. Yüksel ve ailesinin masalını dinledik. Bazen anne ve babalar ayrı eve çıkma sürecinde çok üzgün, sinirli ya da küskün olabilirler. Sizi çok sevseler bile kızabilirler ya da konuşmayabilirler. Böyle zamanlarda kendinizi yalnız ya da üzgün hissedebilirsiniz. O zaman Yüksel gibi siz de güvendiğiniz bir öğretmeninizin ya da benim yanıma gelebilirsiniz. Sizi dinlemeye hazır olacağım. Pekiii, siz de anne babanızla bir arada olduğunuz bir resmi boyamak ister misiniz? Şimdi size bir ev ödevi vereceğim. (Rehber öğretmen/psikolojik danışman,, EK-3'ü göstererek) Yüksel sizler için bir aile resmi yollamış, evde anne ve/veya babanızla birlikte onu istediğiniz renklerde boyayabilirsiniz."

- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturuma tek öğrenci katılması halinde süreç boyunca "siz" ifadelerini "sen" olarak değiştirerek uygular.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, oturum öncesinde Bir Aile Masalı masal kartlarını (EK-2) keserek hazır hale getirir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, özel eğitim eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin takip etme hızlarını ve dikkat süreçlerini göz önünde bulundurarak uygulamayı gerçekleştirmelidir. Kelimeleri tane tane okumalı, özellikle kazandırılmaya çalışılan davranışı vurgulu ifade etmelidir. Gerekli yerlerde örneklerle somutlaştırmaya ve tekrara yer vermelidir.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, ısınma etkinliği sonrası paylaşımları alırken öğrencilerin aynı anda konuşmasını engellemek için uygun destek verir, ipucu sunar. Öğrencilerin katılmalarını uygun becerilerle "cesaretlendirme, asgari düzeyde teşvik" destekler. Durum örneklerine rehber öğretmen/psikolojik danışman yaşantı odaklı örnekler ekleyebilir.
- Konu boşanma olduğu için ebeveynlerin desteklenmesi ve uygun davranışlar konusunda bilgilendirilmesi oldukça önemlidir. Benzer şekilde masalı dinleyen öğrencilerin ailelerinden beklentileri oluşabilir. Beni sevdiklerini söylemediler, hiç bir araya gelmediler gibi. Rehber öğretmen/psikolojik danışman velilere, bu konudaki gerekçelerin uygun bir şekilde çocuklarına ifade edilmesinin önemini vurgulamalıdır.
- Rehber öğretmen/psikolojik danışman, velileri oturumun konusu ile ilgili bilgilendirir, ev ödevi konusunda evde velinin etkinliğe katılarak öğrencilere uygun rol model olmasını destekler.

EK-1// Bir Ellerim Birlikte, İki Ellerim Ayrı Yerde Etkinliği Durum Kartları

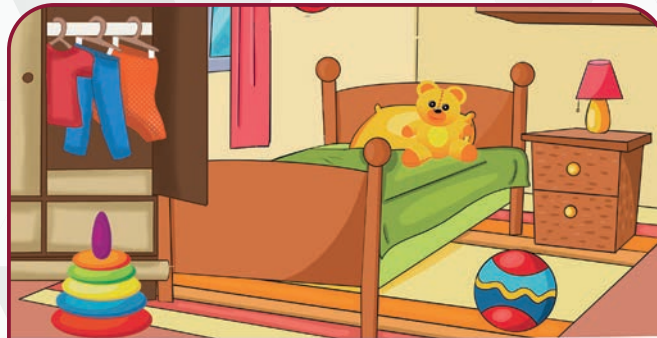

EK-2// Bir Aile Masalı Kartları

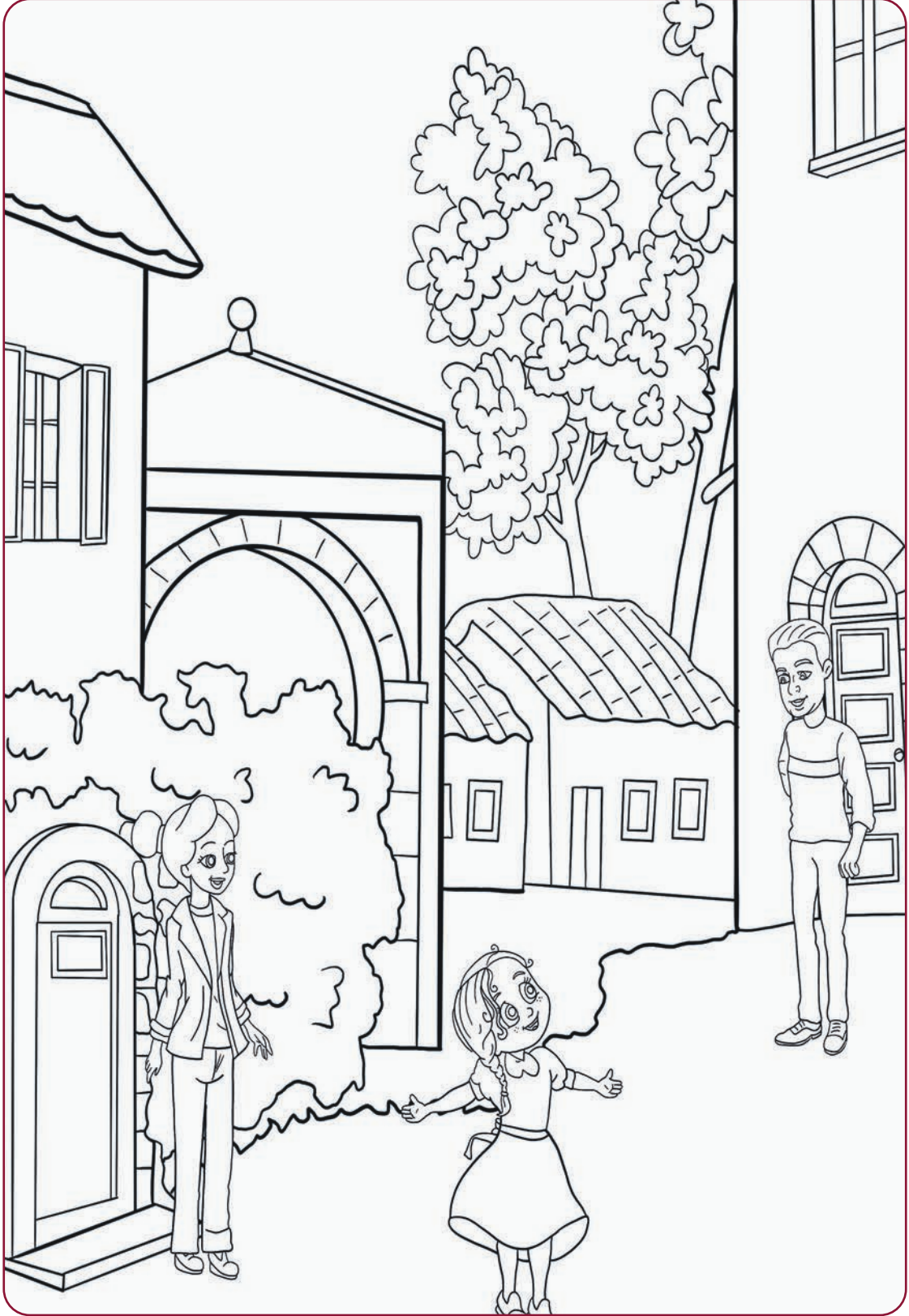

EK-3// Aile Albümüm Formu

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a full page of a document template designed for handwriting practice. It consists of a series of evenly spaced, horizontal grey lines extending across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

Bu yayın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından UNICEF'in finansal desteği ile hazırlanmıştır.
Bu kitap Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir. Para ile satılmaz.

**Özel Eğitim ve
Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü**

unicef
her çocuk için